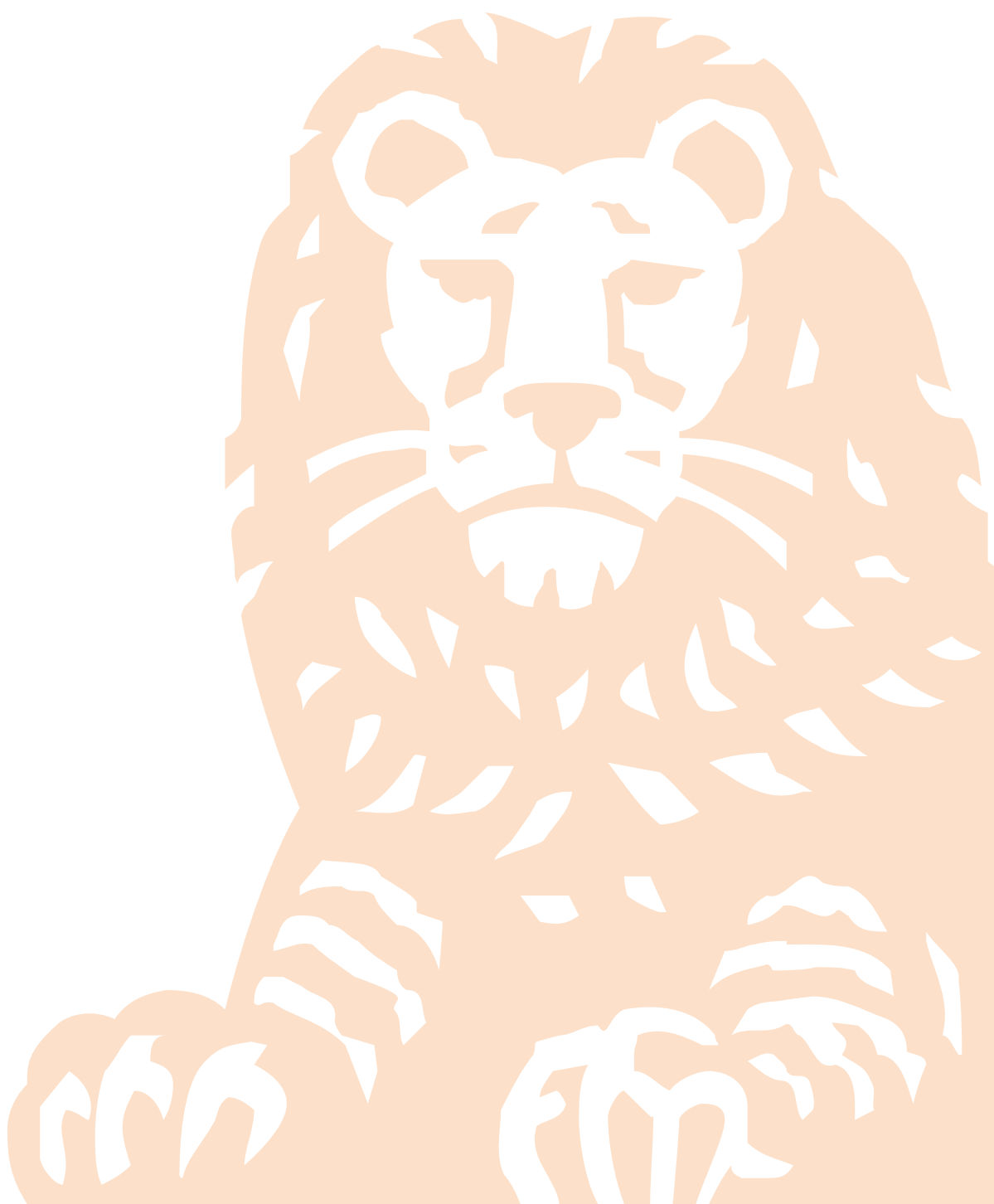

ING Groep N.V.

April 2010

De implementatie door ING van de Nederlandse Corporate Governance Code

Inhoud

I – Naleving en handhaving van de code

Principe I

Naleving en handhaving van de code	2
------------------------------------	---

II – Het bestuur

Principe II.1

Taak en werkwijze	3
-------------------	---

Principe II.2

Bezoldiging	7
– Hoogte en samenstelling van de bezoldiging	7
– Vaststelling en openbaarmaking van de bezoldiging	10

Principe II.3

Tegenstrijdige belangen	13
-------------------------	----

III – De raad van commissarissen

Principe III.1

Taak en werkwijze	15
-------------------	----

Principe III.2

Onafhankelijkheid	18
-------------------	----

Principe III.3

Deskundigheid en samenstelling	20
--------------------------------	----

Principe III.4

De voorzitter van de raad van commissarissen en de secretaris van de vennootschap	22
---	----

Principe III.5

Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van commissarissen	24
– Auditcommissie	25
– Remuneratiecommissie	26
– Selectie- en benoemingscommissie	27

Principe III.6

Tegenstrijdige belangen	28
-------------------------	----

Principe III.7

Bezoldiging	31
-------------	----

Principe III.8

One-tier bestuursstructuur	32
----------------------------	----

IV – De (algemene vergadering van) aandeelhouders

Principe IV.1

Bevoegdheden	33
--------------	----

Principe IV.2

Certificering van aandelen	35
----------------------------	----

Principe IV.3

Informatieverschaffing/logistiek algemene vergadering	38
---	----

Principe IV.4

Verantwoordelijkheid van aandeelhouders	41
– Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers	41
– Verantwoordelijkheid van aandeelhouders	42

V – De audit van de financiële verslaggeving en de positie van de interne auditfunctie en van de externe accountant

Principe V.1

Financiële verslaggeving	43
--------------------------	----

Principe V.2

Rol, benoeming, beloning en beoordeling van het functioneren van de externe accountant	44
--	----

Principe V.3

Interne auditfunctie	45
----------------------	----

Principe V.4

Relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van de vennootschap	46
--	----

De discussies in Nederland over corporate governance hebben geresulteerd in de Nederlandse Corporate Governance Code, die op 1 januari 2004 in werking trad. Op grond van bijna vijf jaar ervaring met de Code heeft de Monitoring Commissie Nederlandse Corporate Governance Code (ook bekend als de 'commissie-Frijns') een geactualiseerde versie van de Code opgesteld die op 1 januari 2009 in werking trad. Nederlandse beursgenoteerde vennootschappen dienen met ingang van het boekjaar 2009 te rapporteren over de wijze waarop zij de geactualiseerde Code toepassen en uit te leggen waarom zij daar eventueel van afwijken.

De financiële crisis heeft het belang van corporate governance bij financiële instellingen onder de aandacht gebracht. Dit resulteerde in een overvloed van vereisten, aanbevelingen en richtsnoeren van internationale organisaties, nationale overheden en toezichthouders en brancheorganisaties. In dit verband is de Code Banken, opgesteld door de Nederlandse Vereniging van Banken, in het bijzonder van belang. Hoewel deze code zich richt tot ING Groep's dochtermaatschappijen die het bankbedrijf uitoefenen en niet rechtstreeks tot ING Groep zelf, is het onvermijdelijk dat deze de corporate governance van ING Groep zal beïnvloeden. Hierop wordt al in het jaarverslag 2009 vooruitgelopen en zal in ieder geval zijn weerslag krijgen in de jaarverslagen over 2010 en volgende jaren.

In dit boekje vindt u uiteengezet de principes en de bestpracticebepalingen van de herziene Nederlandse Corporate Governance Code en de wijze waarop ING Groep deze toepast. In vergelijking tot eerdere versies van dit boekje, is de beschrijving van de wijze waarop ING Groep de Code toepast in meer algemene termen geformuleerd. Daarmee wordt beoogd te voorkomen dat dit boekje te snel door de feitelijke ontwikkelingen achterhaald wordt. Dit wordt opgevangen door in het jaarverslag zelf uitvoerder over corporate governance te rapporteren. Om dezelfde reden loopt het boekje op enkele punten op de ontwikkelingen vooruit: een aantal van de gemelde wijzigingen in de Reglementen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen dient nog te worden afgerond. Dit geschiedt gelijktijdig met de implementatie van de Code Banken en zal binnenkort plaatsvinden.

De wijze waarop ING Groep de aangepaste Code toepast, zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan de op 27 april 2010 te houden Algemene Vergadering. Goedkeuring hiervan door de Algemene Vergadering betekent dat ING Groep wordt geacht de Code volledig na te leven.

Op de website van ING Groep (www.ing.com) vindt u uitgebreide informatie over ING Groep's corporate governance.

ING Groep N.V.
Maart 2010

I – Naleving en handhaving van de code

Principe I Naleving en handhaving van de code

Het bestuur en de raad van commissarissen zijn verantwoordelijk voor de corporate governance structuur van de vennootschap en voor de naleving van deze code. Zij leggen hierover verantwoording af aan de algemene vergadering en voorzien eventuele afwijkingen van de bepalingen van een deugdelijke motivering.

Aandeelhouders nemen zorgvuldig kennis en maken een grondige beoordeling van de door de vennootschap gegeven motivering van eventuele afwijkingen van de bestpracticebepalingen van deze code. Zij vermijden een 'afvinkmentaliteit' in de beoordeling van de corporate governance structuur van de vennootschap en zijn bereid om een dialoog aan te gaan indien zij de uitleg van de vennootschap niet aanvaarden. Uitgangspunt is de erkenning dat corporate governance een kwestie van maatwerk is en dat afwijkingen van individuele bepalingen door een vennootschap gerechtvaardigd kunnen zijn.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
I.1 De hoofdlijnen van de corporate governance structuur van de vennootschap worden elk jaar, mede aan de hand van de principes die in deze code zijn genoemd, in een afzonderlijk hoofdstuk in het jaarverslag uiteengezet. In dat hoofdstuk geeft de vennootschap uitdrukkelijk aan in hoeverre zij de in deze code opgenomen bestpractice-bepalingen opvolgt en zo niet, waarom en in hoeverre zij daarvan afwijkt.	ING Groep past deze bepaling toe. Sinds het jaarverslag over het boekjaar 2003 bevat het jaarverslag ING Groep een apart hoofdstuk, getiteld 'Corporate Governance', waarin de corporate-governance-structuur van ING Groep wordt uiteengezet. In dat hoofdstuk wordt bovendien aangegeven op welke wijze ING Groep de Nederlandse Corporate Governance Code (hierna de 'Code') toepast.
Tekst Code	Implementatie door ING
I.2 Elke substantiële verandering in de corporate governance structuur van de vennootschap en in de naleving van deze code wordt onder een afzonderlijk agendapunt ter bespreking aan de algemene vergadering voorgelegd.	ING Groep past deze bepaling toe. Het is bij ING Groep een reeds jarenlang bestaande gewoonte om jaarlijks het onderwerp 'corporate governance' als afzonderlijk agendapunt in de Algemene Vergadering te behandelen.

II – Het bestuur

Principe II.1 Taak en werkwijze

Het bestuur is belast met het besturen van de vennootschap, hetgeen onder meer inhoudt dat het verantwoordelijk is voor de realisatie van de doelstellingen van de vennootschap, de strategie met het bijbehorende risicoprofiel, de resultatenontwikkeling en de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. Het bestuur legt hierover verantwoording af aan de raad van commissarissen en aan de algemene vergadering. Het bestuur richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van bij de vennootschap betrokkenen af. Het bestuur verschaft de raad van commissarissen tijdig alle informatie die nodig is voor de uitoefening van de taak van de raad van commissarissen.

Het bestuur is verantwoordelijk voor de naleving van alle relevante wet- en regelgeving, het beheersen van de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten en voor de financiering van de vennootschap. Het bestuur rapporteert hierover aan en bespreekt de interne risicobeheersings- en controlesystemen met de raad van commissarissen en de auditcommissie.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
II.1.1 Een bestuurder wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar. Herbenoeming kan telkens voor een periode van maximaal vier jaar plaatsvinden.	ING Groep past deze bepaling toe. Leden van de Raad van Bestuur worden benoemd voor een periode van vier jaar en zullen worden herbenoemd voor een periode van vier jaar, zonder enige beperking van het aantal malen dat herbenoeming kan plaatsvinden. De arbeidsovereenkomsten tussen de leden van de Raad van Bestuur en ING Groep worden echter aangegaan voor onbepaalde tijd.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.1.2 Het bestuur legt ter goedkeuring voor aan de raad van commissarissen: a) de operationele en financiële doelstellingen van de vennootschap; b) de strategie die moet leiden tot het realiseren van de doelstellingen; c) de randvoorwaarden die bij de strategie worden gehanteerd, bijvoorbeeld ten aanzien van de financiële ratio's; en d) de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. De hoofdzaken hiervan worden vermeld in het jaarverslag.	ING Groep past deze bepaling toe. Daarbij zal aan het toezicht van de Raad van Commissarissen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen invulling worden gegeven doordat de strategie en de key performance indicatoren op het gebied van maatschappelijk verantwoord ondernemen jaarlijks ter voorafgaande goedkeuring aan de Raad van Commissarissen zullen worden voorgelegd. De Reglementen van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen zijn in deze zin aangepast.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.1.3 In de vennootschap is een op de vennootschap toegesneden intern risicobeheersings- en controlesysteem aanwezig. Als instrumenten van het interne risicobeheersings- en controlesysteem hanteert de vennootschap in ieder geval: a) risicoanalyses van de operationele en financiële doelstellingen van de vennootschap; b) een gedragscode, die op de website van de vennootschap wordt geplaatst; c) handleidingen voor de inrichting van de financiële verslaggeving en de voor de opstelling daarvan te volgen procedures; en d) een systeem van monitoring en rapportering.	ING Groep past deze bepaling toe. De geldende gedragscode (ING 'Business Principles') is terug te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com). Deze omvatten ING's kernwaarden en daarvan afgeleide gedragsregels. Ze zijn wereldwijd voor alle medewerkers van ING van toepassing. De overige instrumenten van het interne risicobeheersings- en controlesysteem die in deze bepaling worden genoemd, vormen een onderdeel van de interne procedures en werkwijzen.

Principe II.1 Taak en werkwijze (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.4 In het jaarverslag geeft het bestuur:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) een beschrijving van de voornaamste risico's gerelateerd aan de strategie van de vennootschap; b) een beschrijving van de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen met betrekking tot de voornaamste risico's in het boekjaar; en c) een beschrijving van eventuele belangrijke tekortkomingen in de interne risicobeheersings- en controlesystemen die in het boekjaar zijn geconstateerd, welke eventuele significante wijzigingen in die systemen zijn aangebracht, welke eventuele belangrijke verbeteringen van die systemen zijn gepland en dat één en ander met de auditcommissie en de raad van commissarissen is besproken. 	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.5 Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's verklaart het bestuur in het jaarverslag dat de interne risicobeheersings- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat en dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt. Het bestuur geeft hiervan een duidelijke onderbouwing.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe door in het jaarverslag in overeenstemming met artikel 404 van de Amerikaanse Sarbanes-Oxley Act te rapporteren over de risicobeheersings- en controlesystemen die verband houden met de financiële verslaggeving.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.6 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de gevoeligheid van de resultaten van de vennootschap ten aanzien van externe omstandigheden en variabelen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. In haar jaarverslagen wordt beoogd inzicht te geven in de belangrijkste risico's voor ING Groep en hoe deze worden bewaakt. Bij de jaarrekeningen wordt een uitgebreid hoofdstuk over risicobeheer toegevoegd, waarin ook aandacht wordt besteed aan de gevoeligheid van de resultaten van ING Groep voor een aantal relevante externe factoren.</p>

Principe II.1 Taak en werkwijze (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.7 Het bestuur draagt er zorg voor dat werknemers zonder gevaar voor hun rechtspositie de mogelijkheid hebben aan de voorzitter van het bestuur of aan een door hem aangewezen functionaris te rapporteren over vermeende onregelmatigheden binnen de vennootschap van algemene, operationele en financiële aard. Vermeende onregelmatigheden die het functioneren van bestuurders betreffen worden gerapporteerd aan de voorzitter van de raad van commissarissen. Deze klokkenluidersregeling wordt op de website van de vennootschap geplaatst.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De ING Klokkenluidersregeling is te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com). De ING Klokkenluidersregeling verschaft elke ING werknemer de mogelijkheid om zijn of haar klacht, al dan niet anoniem, aan een 'Reporting Officer' te melden, zodat het verantwoordelijke management al het nodige kan doen in het geval van mogelijke overtredingen van interne of externe regelgeving of andere misstanden (inclusief die zaken die betrekking hebben op de boekhouding, de administratie en interne controle). De ING Klokkenluidersregeling is van toepassing op alle ING entiteiten.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.8 Een bestuurder houdt niet meer dan twee commissariaten bij beursvennootschappen. Een bestuurder is geen voorzitter van de raad van commissarissen van een beursvennootschap. Commissariaten bij groepsmaatschappijen van de eigen vennootschap worden niet meegeteld. De aanvaarding door een bestuurder van een commissariaat bij een beursvennootschap behoeft de goedkeuring van de raad van commissarissen. Andere belangrijke nevenfuncties worden aan de raad van commissarissen gemeld.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Ter voorkoming van belangenconflicten voert ING Groep als beleid dat de leden van de Raad van Bestuur in de regel geen commissariaten bij andere beursgenoteerde ondernemingen vervullen. Het Reglement van de Raad van Bestuur is met deze bepaling in overeenstemming gebracht.</p>

Principe II.1 Taak en werkwijze (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.9 Indien het bestuur een responstijd in de zin van bestpracticebepaling IV.4.4 inroept, is deze periode niet langer dan 180 dagen, berekend vanaf het moment waarop het bestuur door één of meer aandeelhouders op de hoogte wordt gesteld van het voornemen tot agendering tot aan de dag van de algemene vergadering waarop het onderwerp zou moeten worden behandeld. Het bestuur gebruikt de responstijd voor nader beraad en constructief overleg, in ieder geval met de desbetreffende aandeelhouder(s), en verkent de alternatieven. De raad van commissarissen ziet hierop toe. De responstijd wordt per algemene vergadering slechts eenmaal ingeroepen, geldt niet ten aanzien van een aangelegenheid waarvoor reeds eerder een responstijd is ingeroepen en geldt evenmin wanneer een aandeelhouder als gevolg van een geslaagd openbaar bod over ten minste driekwart van het geplaatst kapitaal beschikt.</p>	<p>ING Groep zal deze bepaling toepassen en heeft de Reglementen van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen hiermee in overeenstemming gebracht.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.10 Wanneer een overnamebod op de (certificaten van) aandelen in de vennootschap wordt voorbereid draagt het bestuur er zorg voor dat de raad van commissarissen tijdig en nauw wordt betrokken bij het overnameproces.</p>	<p>ING Groep zal deze bepaling toepassen. Het Reglement van de Raad van Bestuur is hiermee in overeenstemming gebracht.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.1.11 Indien het bestuur van een vennootschap ten aanzien waarvan een overnamebod is aangekondigd of uitgebracht, het verzoek van een derde concurrerende bieder ontvangt inzage te krijgen in de gegevens van de vennootschap, bespreekt het bestuur dit verzoek onverwijld met de raad van commissarissen.</p>	<p>ING Groep zal deze bepaling toepassen. Het Reglement van de Raad van Bestuur bepaalt in verband hiermee dat de Raad van Bestuur een dergelijk verzoek onverwijld zal bespreken met de Raad van Commissarissen of, indien deze met het oog op het toezicht op het lopende biedingsproces een ad-hoccommissie heeft ingesteld, met die commissie.</p>

Principe II.2 Bezoldiging: Hoogte en samenstelling van de bezoldiging

De bestuurders ontvangen voor hun werkzaamheden een bezoldiging van de vennootschap, die wat betreft hoogte en structuur zodanig is dat gekwalificeerde en deskundige bestuurders kunnen worden aangetrokken en behouden. Bij de vaststelling van de totale bezoldiging wordt de invloed ervan op de beloningsverhoudingen binnen de onderneming meegewogen. Voor het geval de bezoldiging bestaat uit een vast deel en een variabel deel, is het variabele deel gekoppeld aan vooraf bepaalde, beoordeelbare en beïnvloedbare doelen, die overwegend een lange termijn karakter hebben. Het variabele deel van de bezoldiging moet passend zijn ten opzichte van het vaste deel van de bezoldiging.

De bezoldigingsstructuur, met inbegrip van ontslagvergoeding, is eenvoudig en inzichtelijk. Zij bevordert de belangen van de vennootschap op middellange en lange termijn, zet niet aan tot gedrag van bestuurders in hun eigen belang noch tot het nemen van risico's die niet passen binnen de vastgestelde strategie en 'beloont' falende bestuurders niet bij ontslag. De raad van commissarissen is hiervoor verantwoordelijk. Bij de vaststelling van de hoogte en de structuur van de bezoldiging worden onder meer in overweging genomen de resultatenontwikkeling, de ontwikkeling van de beurskoers van de aandelen en niet-financiële indicatoren die relevant zijn voor de lange termijn waardecreatie van de vennootschap.

Het aandelenbezit van een bestuurder in de vennootschap waarvan hij bestuurder is, is ter belegging op de lange termijn. De hoogte van een ontslagvergoeding voor een bestuurder bedraagt niet meer dan eenmaal het jaarsalaris, tenzij dit in de omstandigheden van het geval kennelijk onredelijk is.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
II.2.1 Voorafgaand aan het opstellen van het bezoldigingsbeleid en voorafgaand aan de vaststelling van de bezoldiging van individuele bestuurders analyseert de raad van commissarissen de mogelijke uitkomsten van de variabele bezoldigingscomponenten en de gevolgen daarvan voor de bezoldiging van de bestuurders.	ING Groep past deze bepaling toe. Bij het voorstel voor het bezoldigingsbeleid dat aan de in 2010 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering is voorgelegd, heeft de Raad van Commissarissen zich hiervan uitgebreid rekenschap gegeven.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.2.2 De raad van commissarissen stelt de hoogte en de structuur van de bezoldiging van bestuurders mede vast aan de hand van uitgevoerde scenarioanalyses en met inachtneming van de beloningsverhoudingen binnen de onderneming.	ING Groep past deze bepaling toe.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.2.3 Bij de vaststelling van de hoogte en de structuur van de bezoldiging van bestuurders neemt de raad van commissarissen onder meer de resultatenontwikkeling, de ontwikkeling van de beurskoers van de aandelen en niet-financiële indicatoren die relevant zijn voor de lange termijn doelstellingen van de vennootschap in overweging, een en ander met inachtneming van de risico's die variabele bezoldiging voor de onderneming kan meebrengen.	ING Groep past deze bepaling toe. De door de Raad van Commissarissen als relevant beschouwde parameters, die worden gehanteerd bij de bepaling van de beloning van de leden van de Raad van Bestuur, worden vermeld in het Remuneratierapport. Bij de bepaling of aan de gestelde criteria is voldaan wordt rekening gehouden met geschatte risico's en geschatte 'costs of capital'.

Principe II.2 Bezoldiging: Hoogte en samenstelling van de bezoldiging (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.4 Ingeval opties worden toegekend worden deze in ieder geval de eerste drie jaar na toekenning niet uitgeoefend. Het aantal toe te kennen opties wordt afhankelijk gesteld van de realisatie van vooraf aangegeven en uitdagende doelen.</p>	<p>Deze bepaling is op ING Groep niet meer van toepassing, aangezien het voorgestelde bezoldigingsbeleid dat aan de in 2010 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering is voorgelegd, niet meer voorziet in de toekenning van opties. Voor voordien toegekende opties wordt deze bepaling toegepast.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.5 Aandelen die zonder financiële tegenprestaties aan bestuurders worden toegekend, worden aangehouden voor telkens een periode van ten minste vijf jaar of tot ten minste het einde van het dienstverband indien deze periode korter is. Het aantal toe te kennen aandelen wordt afhankelijk gesteld van de realisatie van vooraf aangegeven en uitdagende doelen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Deze aandelen (waaronder in dit verband certificaten mede zijn begrepen) worden voorwaardelijk toegekend indien aan de door de Raad van Commissarissen gestelde prestatiecriteria is voldaan. Na 1 januari 2010 voorwaardelijk toegekende aandelen worden, na een redelijkheidstoets door de Raad van Commissarissen onvoorwaardelijk na verloop van drie jaar. Voordien voorwaardelijk toegekende aandelen worden, indien en naarmate aan de gestelde voorwaarden is voldaan, eveneens onvoorwaardelijk na verloop van drie jaar. Deze aandelen mogen niet eerder worden vervreemd dan nadat nog eens twee jaren zijn verstreken, zodat deze aandelen moeten worden aangehouden voor een periode van minstens vijf jaar, te rekenen vanaf de datum van voorwaardelijke toekenning. Binnen de additionele tweejaars termijn, bedoeld in de vorige volzin, mogen aandelen slechts worden vervreemd op de dag waarop de aandelen definitief worden toegekend, om de terzake verschuldigde belasting te kunnen voldoen.</p> <p>ING Groep past deze bepaling ook toe op aandelen die zijn verkregen door uitoefening van (voor 2010 toegekende) opties. In dat geval begint in overeenstemming met internationale standaarden de looptijd van vijf jaren te lopen vanaf de datum dat de optierechten werden toegekend.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.6 De uitoefenprijs van opties wordt niet lager gesteld dan een verifieerbare koers of een verifieerbaar koersgemiddelde overeenkomstig de handel op de gereguleerde markt op één of meer te voren vastgestelde dagen gedurende een periode van niet meer dan vijf handelsdagen voorafgaande aan en met inbegrip van de dag van toekenning.</p>	<p>Deze bepaling is niet van toepassing aangezien het voorgestelde bezoldigingsbeleid dat aan de in 2010 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering is voorgelegd, niet meer voorziet in de toekenning van opties. Voor opties die zijn toegekend onder het vóór 2010 geldende bezoldigingsbeleid, wordt deze bepaling toegepast.</p>

Principe II.2 Bezoldiging: Hoogte en samenstelling van de bezoldiging (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
II.2.7 De uitoefenprijs noch de overige voorwaarden van de toegekende opties worden gedurende de looptijd aangepast, behoudens voor zover structuurwijzigingen ten aanzien van de aandelen of de vennootschap conform bestendige marktpraktijk daartoe noodzaken.	Deze bepaling is op ING Groep niet meer van toepassing, aangezien het voorgestelde bezoldigingsbeleid dat aan de in 2010 te houden Algemene Vergadering is voorgelegd, niet meer voorziet in de toekenning van opties. Voor voordien toegekende opties, wordt deze bepaling toegepast. Er zijn geen precedënten in strijd met deze bepaling.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.2.8 De vergoeding bij ontslag bedraagt maximaal eenmaal het jaarsalaris (het 'vaste' deel van de bezoldiging). Indien het maximum van eenmaal het jaarsalaris voor een bestuurder die in zijn eerste benoemingstermijn wordt ontslagen kennelijk onredelijk is, komt deze bestuurder in dat geval in aanmerking voor een ontslagvergoeding van maximaal tweemaal het jaarsalaris.	ING Groep past deze bepaling op dit moment toe en zal met deze bepaling in de toekomst rekening houden. In bijzondere gevallen kan de overeen te komen vergoeding bij onvrijwillig ontslag hoger zijn dan één jaarsalaris als het anders niet mogelijk mocht blijken om de juiste persoon aan te trekken. Daarbij kan het gaan om bestaande rechten op vergoedingen bij onvrijwillig ontslag, marktwerking, concurrentieoverwegingen en andere redenen om een hogere vergoeding toe te kennen.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.2.9 De vennootschap verstrekt aan haar bestuurders geen persoonlijke leningen, garanties en dergelijke tenzij in de normale uitoefening van het bedrijf en tegen de daarvoor voor het gehele personeel geldende voorwaarden en na goedkeuring van de raad van commissarissen. Leningen worden niet kwijtscholden.	ING Groep past deze bepaling toe. Leningen, garanties en dergelijke worden slechts verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf en op voorwaarden die voor vergelijkbare personeelsleden gelden. Deze leningen worden in het jaarverslag vermeld. Leningen, garanties en dergelijke aan leden van de Raad van Bestuur dienen altijd door de Raad van Commissarissen te worden goedgekeurd. Dochtermaatschappijen van ING Groep kunnen echter binnen het kader van de normale bedrijfsuitoefening en op condities die voor het gehele personeel gelden, andere bank- en verzekeringsdiensten aan leden van de Raad van Bestuur verlenen. Hierbij kan het om diensten gaan waarbij het verstrekken van krediet van ondergeschikte betekenis is, zoals credit cards en debetstanden in rekening-courant. Het vorenstaande is opgenomen in het Reglement van de Raad van Bestuur. Voor kwijtschelding van leningen aan leden van de Raad van Bestuur bestaat geen precedent bij ING Groep.

Principe II.2 Bezoldiging: Vaststelling en openbaarmaking van de bezoldiging

De raad van commissarissen stelt de bezoldiging van de individuele bestuurders vast, op voorstel van de remuneratiecommissie, een en ander binnen het door de algemene vergadering vastgestelde bezoldigingsbeleid.

Het verslag van de raad van commissarissen bevat de hoofdlijnen van het remuneratierapport betreffende het bezoldigingsbeleid van de vennootschap. Hierin wordt in begrijpelijke en inzichtelijke termen op transparante wijze verantwoording afgelegd over het gevoerde bezoldigingsbeleid en een overzicht gegeven van het te voeren bezoldigingsbeleid. In het remuneratierapport wordt de totale bezoldiging van individuele bestuurders, onderscheiden naar de verschillende componenten, op begrijpelijke en inzichtelijke wijze gepresenteerd.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.10 De raad van commissarissen heeft de bevoegdheid de waarde van een in een eerder boekjaar toegekende voorwaardelijke variabele bezoldigingscomponent beneden- of bovenwaarts aan te passen, wanneer deze naar zijn oordeel tot onbillijke uitkomsten leidt vanwege buitengewone omstandigheden in de periode waarin de vooraf vastgestelde prestatiecriteria zijn of dienden te worden gerealiseerd.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het voorgestelde bezoldigingsbeleid dat aan de in 2010 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering is voorgelegd, voorziet in een redelijkheidstoetsing door de Raad van Commissarissen op het moment dat voorwaardelijk als beloning toegekende aandelen onvoorwaardelijk worden. Deze kan in buitengewone omstandigheden leiden tot een op- of neerwaartse aanpassing van de voorwaardelijk toegekende bezoldigingscomponent.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.11 De raad van commissarissen heeft de bevoegdheid de variabele bezoldiging die is toegekend op basis van onjuiste (financiële) gegevens terug te vorderen van de bestuurder (<i>claw back clause</i>).</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het voorgestelde bezoldigingsbeleid dat aan de in 2010 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering is voorgelegd, voorziet in een claw-back clause.</p>
<p>II.2.12 Het remuneratierapport van de raad van commissarissen bevat een verslag van de wijze waarop het bezoldigingsbeleid in het afgelopen boekjaar in praktijk is gebracht en een overzicht van het bezoldigingsbeleid dat het komende boekjaar en de daaropvolgende jaren door de raad wordt voorzien. Het rapport vermeldt hoe het gekozen bezoldigingsbeleid bijdraagt aan de realisatie van de lange termijn doelstellingen van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming, in overeenstemming met het risicoprofiel. Het rapport wordt op de website van de vennootschap geplaatst.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Remuneratierapport van de Raad van Commissarissen wordt integraal opgenomen in het jaarverslag en als onderdeel daarvan op de website van ING Groep (www.ing.com) geplaatst.</p>

Principe II.2 Bezoldiging: Vaststelling en openbaarmaking van de bezoldiging (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.13 Het in bestpracticebepaling II.2.12 bedoelde overzicht bevat in ieder geval de volgende informatie:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) een schematisch overzicht van de kosten die de vennootschap in het boekjaar heeft gemaakt met betrekking tot de bezoldiging van bestuurders. In het overzicht wordt onderscheid gemaakt tussen het vaste salaris, de contante jaarbonus, toegekende aandelen, opties en pensioenrechten en overige emolumenten. De waardering van de toegekende aandelen, opties en pensioenrechten geschiedt volgens de normen die gelden voor de jaarverslaggeving; b) een vermelding dat de in bestpracticebepaling II.2.1 bedoelde scenarioanalyses zijn gemaakt; c) per bestuurder de bandbreedte waarbinnen het in het boekjaar toegekende aantal voorwaardelijke aandelen of andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten minimaal en maximaal kan komen te liggen op het moment dat de bestuurder deze verkrijgt na realisatie van de vereiste prestaties; d) een tabel waarin voor bestuurders in functie per einde boekjaar over iedere jaargang waarin aandelen, opties en/of andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten zijn toegekend en waarover de bestuurder aan het begin van het boekjaar nog niet volledig vrij de beschikking had, wordt weergegeven: i) de waarde en het aantal van de aandelen, opties en/of andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten op het moment van toekenning; ii) de huidige status van de toegekende aandelen, opties en/of andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten: voorwaardelijk of onvoorwaardelijk en het jaar waarin de vesting periode en/of lock-up periode afloopt, iii) de waarde en het aantal van de onder i) toegekende voorwaardelijke aandelen, opties en/of andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten op het moment dat de bestuurder deze in eigendom verkrijgt (einde vesting periode), en iv) de waarde en het aantal van de onder i) toegekende aandelen, opties en/of andere op aandelen gebaseerde bezoldigingscomponenten op het tijdstip dat de bestuurder hierover de vrije beschikking krijgt (einde lock-up periode); e) indien van toepassing: de samenstelling van de groep van ondernemingen waarvan het bezoldigingsbeleid mede de hoogte en samenstelling van de bezoldiging van bestuurders bepaalt (peer group); f) een beschrijving van de prestatiecriteria waarvan het deel van de variabele bezoldiging dat is gekoppeld aan de prestatiecriteria afhankelijk is, voor zover overwegingen van concurrentiegevoeligheid zich daar niet tegen verzetten, en van het deel van de variabele bezoldiging dat discretionair door de raad van commissarissen kan worden vastgesteld; g) een samenvatting en verantwoording van de methoden die zullen worden gehanteerd om vast te stellen of aan de prestatiecriteria is voldaan; h) een verantwoording van de relatie tussen de gekozen prestatiecriteria en de gehanteerde strategiedoelstellingen en van de relatie tussen bezoldiging en prestaties zowel ex ante als ex post; i) geldende regelingen voor pensioen en de hiermee gepaard gaande financieringskosten; en j) overeengekomen regelingen voor vervroegd uittreden van bestuurders. 	<p>Over het boekjaar 2009 zal ING Groep nog rapporteren overeenkomstig de aanbeveling van de op 1 januari 2004 in werking getreden Nederlandse Corporate Governance Code. Dit omdat 2009 als overgangsjaar moet worden gezien. Zo was het voor 2009 geldende beloningsbeleid gebaseerd op die eerdere versie van de Code; bovendien is de samenstelling van de Raad van Bestuur in 2009 ingrijpend gewijzigd.</p> <p>ING Groep beoogt in het Remuneratierapport over het boekjaar 2010 over het vanaf dat boekjaar geldende bezoldigingsbeleid te rapporteren volgens deze bepaling, voor zover de te verstrekken informatie niet koersgevoelig en/of concurrentiegevoelig is. Daarbij kan met name gedacht worden aan de kwantitatieve elementen van de prestatiecriteria, waarbij wel de parameters maar niet de feitelijke doelstellingen worden gepubliceerd.</p>

Principe II.2 Bezoldiging: Vaststelling en openbaarmaking van de bezoldiging (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.14 De belangrijkste elementen van het contract van een bestuurder met de vennootschap worden na het sluiten daarvan gepubliceerd, uiterlijk bij de oproeping voor de algemene vergadering waar de benoeming van de bestuurder wordt voorgesteld. Deze elementen betreffen in ieder geval de hoogte van het vaste salaris, de opbouw en hoogte van het variabel deel van de bezoldiging, de eventuele overeengekomen afvloeiingsregeling en/of vertrekvergoeding, de eventuele voorwaarden van een change of control clause in het contract met de bestuurder en andere aan de bestuurder in het vooruitzicht gestelde vergoedingen, pensioenafspraken en de toe te passen prestatiecriteria.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe en zal deze ook in de toekomst blijven toepassen, voor zover de te verstrekken informatie niet koersgevoelig en/of concurrentiegevoelig is. Daarbij kan met name gedacht worden aan de kwantitatieve elementen van de prestatiecriteria, waarbij wel de parameters maar niet de feitelijke doelstellingen worden gepubliceerd.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.2.15 In het geval dat gedurende het boekjaar aan een (voormalig) bestuurder een vertrekvergoeding of andere bijzondere vergoeding wordt betaald, wordt in het remuneratierapport een verantwoording en een uitleg voor deze vergoeding gegeven.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>

Principe II.3 Tegenstrijdige belangen

Elke vorm en schijn van belangenverstrengeling tussen vennootschap en bestuurders wordt vermeden. Besluiten tot het aangaan van transacties waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende bestuurders, behoeven de goedkeuring van de raad van commissarissen.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
II.3.1 Een bestuurder zal: <ul style="list-style-type: none">a) niet in concurrentie met de vennootschap treden;b) geen (substantiële) schenkingen van de vennootschap voor zichzelf, voor zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad vorderen of aannemen;c) ten laste van de vennootschap derden geen ongerechtvaardigde voordelen verschaffen; end) geen zakelijke kansen die aan de vennootschap toekomen benutten voor zichzelf of voor zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Bestuur is met deze bepaling in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
II.3.2 Een bestuurder meldt een (potentieel) tegenstrijdig belang dat van materiële betekenis is voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende bestuurder terstond aan de voorzitter van de raad van commissarissen en aan de overige leden van het bestuur en verschaft daarover alle relevante informatie, inclusief de voor de situatie relevante informatie inzake zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. De raad van commissarissen besluit buiten aanwezigheid van de betrokken bestuurder of sprake is van een tegenstrijdig belang. Een tegenstrijdig belang bestaat in ieder geval wanneer de vennootschap voornemens is een transactie aan te gaan met een rechtspersoon <ul style="list-style-type: none">i) waarin een bestuurder persoonlijk een materieel financieel belang houdt;ii) waarvan een bestuurslid een familierechtelijke verhouding heeft met een bestuurder van de vennootschap; ofiii) waarbij een bestuurder van de vennootschap een bestuurs- of toezichthoudende functie vervult.	ING Groep past deze bepaling toe, met dien verstande dat geen tegenstrijdig belang in de zin van deze en de volgende bestpracticebepalingen aanwezig wordt geacht indien leden van de Raad van Bestuur, overeenkomstig de voor ING-werknemers in het algemeen geldende personeelscondities, standaard bank of verzekeringsproducten van dochtermaatschappijen van ING Groep afnemen, of wanneer met inachtneming van bestpracticebepaling II.2.8 leningen aan of garanties ten behoeve van leden van de Raad van Bestuur worden verstrekt. Het Reglement van de Raad van Bestuur is met deze bepaling in overeenstemming.

Principe II.3 Tegenstrijdige belangen (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.3.3 Een bestuurder neemt niet deel aan de discussie en de besluitvorming over een onderwerp of transactie waarbij de bestuurder een tegenstrijdig belang heeft.</p>	<p>Met inachtneming van het bij bestpracticebepaling II.3.2 opgemerkte past ING Groep deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Bestuur is hiermee in overeenstemming.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>II.3.4 Alle transacties waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen. Besluiten tot het aangaan van transacties waarbij tegenstrijdige belangen van bestuurders spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende bestuurders behoeven goedkeuring van de raad van commissarissen. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag, met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat bestpracticebepalingen II.3.2 tot en met II.3.4 zijn nageleefd.</p>	<p>Met inachtneming van het bij bestpracticebepaling II.3.2 opgemerkte past ING Groep deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Bestuur is hiermee in overeenstemming.</p>

III – De raad van commissarissen

Principe III.1 Taak en werkwijze

De raad van commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en staat het bestuur met raad ter zijde. De raad van commissarissen richt zich bij de vervulling van zijn taak naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming en weegt daartoe de in aanmerking komende belangen van bij de vennootschap betrokkenen af. De raad van commissarissen betreft daarbij ook de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn eigen functioneren.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
III.1.1 De taakverdeling van de raad van commissarissen, alsmede zijn werkwijze worden neergelegd in een reglement. De raad van commissarissen neemt in het reglement een passage op voor zijn omgang met het bestuur, de algemene vergadering en de (centrale) ondernemingsraad. Het reglement wordt op de website van de vennootschap geplaatst.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen dat op de website (www.ing.com) is geplaatst, is hiermee in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.1.2 Van de jaarstukken van de vennootschap maakt deel uit een verslag van de raad van commissarissen. Hierin doet de raad van commissarissen verslag van zijn werkzaamheden in het boekjaar en neemt hij de specifieke opgaven en vermeldingen op die de bepalingen van deze code verlangen.	ING Groep past deze bepaling toe.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.1.3 Van elke commissaris wordt in het verslag van de raad van commissarissen opgave gedaan van: a) geslacht; b) leeftijd; c) beroep; d) hoofdfunctie; e) nationaliteit; f) nevenfuncties voor zover deze relevant zijn voor de vervulling van de taak als commissaris; g) tijdstip van eerste benoeming; en h) de lopende termijn waarvoor de commissaris is benoemd.	ING Groep past deze bepaling toe, met dien verstande dat de genoemde gegevens elders in het jaarverslag kunnen worden opgenomen; in dat geval zal het Bericht van de Raad van Commissarissen daarnaar verwijzen.

Principe III.1 Taak en werkwijze (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
III.1.4 Een commissaris treedt tussentijds af bij onvoldoende functioneren, structurele onverenigbaarheid van belangen of wanneer dit anderszins naar het oordeel van de raad van commissarissen is geboden.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.1.5 Indien commissarissen frequent afwezig zijn bij vergaderingen van de raad van commissarissen, worden zij daarop aangesproken. Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt welke commissarissen frequent afwezig zijn geweest bij de vergaderingen van de raad van commissarissen.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.1.6 Het toezicht van de raad van commissarissen op het bestuur omvat onder andere: <ul style="list-style-type: none"> a) de realisatie van de doelstellingen van de vennootschap; b) de strategie en de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten; c) de opzet en de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen; d) het financiële verslaggevingsproces; e) de naleving van wet- en regelgeving; f) de verhouding met aandeelhouders; en g) de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. 	ING Groep zal deze bepaling toepassen. Aan het toezicht van de Raad van Commissarissen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord ondernemen zal invulling worden gegeven doordat de strategie en de key performance indicatoren op dit gebied jaarlijks ter voorafgaande goedkeuring aan de Raad van Commissarissen zullen worden voorgelegd. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming gebracht.

Principe III.1 Taak en werkwijze (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.1.7 De raad van commissarissen bespreekt ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van het bestuur zijn eigen functioneren, het functioneren van de afzonderlijke commissies van de raad en dat van de individuele commissarissen, en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. Tevens wordt het gewenste profiel en de samenstelling en competentie van de raad van commissarissen besproken. De raad van commissarissen bespreekt voorts ten minste eenmaal per jaar buiten aanwezigheid van het bestuur zowel het functioneren van het bestuur als college als dat van de individuele bestuurders en de conclusies die hieraan moeten worden verbonden. Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt op welke wijze de evaluatie van de raad van commissarissen, de afzonderlijke commissies, en de individuele commissarissen heeft plaatsgevonden.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.1.8 De raad van commissarissen bespreekt in ieder geval eenmaal per jaar de strategie en de voornaamste risico's verbonden aan de onderneming, de uitkomsten van de beoordeling door het bestuur van de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, alsmede eventuele significante wijzigingen hierin. Van het houden van de besprekingen wordt melding gemaakt in het verslag van de raad van commissarissen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.1.9 De raad van commissarissen en de commissarissen afzonderlijk hebben een eigen verantwoordelijkheid van het bestuur en van de externe accountant alle informatie te verlangen die de raad van commissarissen behoeft om zijn taak als toezichthoudend orgaan goed te kunnen uitoefenen. Indien de raad van commissarissen dit geboden acht kan hij informatie inwinnen van functionarissen en externe adviseurs van de vennootschap. De vennootschap stelt hiertoe de benodigde middelen ter beschikking. De raad van commissarissen kan verlangen dat bepaalde functionarissen en externe adviseurs bij zijn vergaderingen aanwezig zijn.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming. De bevoegdheid van de Raad van Commissarissen om op kosten van de vennootschap externe adviseurs in te schakelen is (ook) vastgelegd in artikel 26 van de statuten van ING Groep.</p>

Principe III.2 Onafhankelijkheid

De raad van commissarissen is zodanig samengesteld dat de leden ten opzichte van elkaar, het bestuur en welk deelbelang dan ook onafhankelijk en kritisch kunnen opereren.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.2.1 Alle commissarissen, met uitzondering van maximaal één persoon, zijn onafhankelijk in de zin van bestpracticebepaling III.2.2.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe, een en ander met inachtneming van bij de bestpracticebepaling III.2.2 gemaakte opmerkingen. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming. Jaarlijks wordt aan commissarissen gevraagd na te gaan of zij onafhankelijk zijn in de zin van de Code.</p> <p>In samenhang met deze bepaling moet worden gesignaleerd dat het aantrekken van commissarissen die aan alle onafhankelijkheidseisen van de Code voldoen, kan worden bemoeilijkt als gevolg van aan commissarissen te stellen verzwaarde eisen met betrekking tot sector specifieke deskundigheid, in combinatie met een krimpend geografisch werkgebied van ING Groep. Dit kan noodzaken tot het doen van concessies met betrekking tot onafhankelijkheid.</p>

Principe III.2 Onafhankelijkheid (vervolg)

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.2.2 Een commissaris geldt als onafhankelijk indien de hierna te noemen afhankelijkheidscriteria niet op hem van toepassing zijn. Bedoelde afhankelijkheidscriteria zijn dat de betrokken commissaris, dan wel zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind of bloed- of aanverwant tot in de tweede graad:</p> <ul style="list-style-type: none">a) in de vijf jaar voorafgaand aan de benoeming werknemer of bestuurder van de vennootschap (inclusief gelieerde vennootschappen als bedoeld in artikel 5:48 Wft) is geweest;b) een persoonlijke financiële vergoeding van de vennootschap of van een aan haar gelieerde vennootschap ontvangt, anders dan de vergoeding die voor de als commissaris verrichte werkzaamheden wordt ontvangen en voor zover zij niet past in de normale uitoefening van bedrijf;c) in het jaar voorafgaand aan de benoeming een belangrijke zakelijke relatie met de vennootschap of een aan haar gelieerde vennootschap heeft gehad. Daaronder worden in ieder geval begrepen het geval dat de commissaris, of een kantoor waarvan hij aandeelhouder, vennoot, medewerker of adviseur is, is opgetreden als adviseur van de vennootschap (consultant, externe accountant, notaris en advocaat) en het geval dat de commissaris bestuurder of medewerker is van een bankinstelling waarmee de vennootschap een duurzame en significante relatie onderhoudt;d) bestuurslid is van een vennootschap waarin een bestuurslid van de vennootschap waarop hij toezicht houdt commissaris is;e) een aandelenpakket van ten minste tien procent in de vennootschap houdt (daarbij meegerekend het aandelenbezit van natuurlijke personen of juridische lichamen die met hem samenwerken op grond van een uitdrukkelijke of stilzwijgende, mondelinge of schriftelijke overeenkomst);f) bestuurder of commissaris is bij of anderszins vertegenwoordiger is van een rechtspersoon die ten minste tien procent van de aandelen in de vennootschap houdt, tenzij het gaat om groepsmaatschappijen;g) gedurende de voorgaande twaalf maanden tijdelijk heeft voorzien in het bestuur bij belet en ontstentenis van bestuurders.	<p>ING Groep past deze bepaling toe, met dien verstande dat de Raad van Commissarissen in voorkomend geval onder opgave van redenen kan besluiten dat, niettegenstaande het feit dat één of meer van de genoemde afhankelijkheidscriteria van toepassing is, een commissaris als onafhankelijk wordt beschouwd⁽¹⁾. De voornaamste redenen voor een dergelijk besluit zullen, zolang de betrokken commissaris niet aan de onafhankelijkheidscriteria voldoet, worden opgenomen in het jaarverslag. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.</p> <p>Zolang de wet eist dat een bindende voordracht voor de benoeming van een commissaris ten minste twee kandidaten bevat, zal op een dergelijke bindende voordracht een tweede kandidaat opgenomen kunnen worden die niet aan het onafhankelijkheidsvereiste van deze bestpracticebepaling voldoet.</p> <p>⁽¹⁾ Deze bepaling houdt geen rekening met verschillen die kunnen bestaan op het punt van duur, intensiteit en geografische afstand in familie- en arbeidsverhoudingen, noch in de aard van de betrokken functies en familieverhoudingen.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.2.3 Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt dat naar het oordeel van de raad is voldaan aan het in bestpracticebepaling III.2.1 bepaalde en, indien van toepassing, geeft daarbij aan welke commissaris de raad als niet-onafhankelijk beschouwt.</p>	<p>ING Groep zal deze bepaling toepassen.</p>

Principe III.3 Deskundigheid en samenstelling

Elke commissaris dient geschikt te zijn om de hoofdlijnen van het totale beleid te beoordelen. Elke commissaris beschikt over de specifieke deskundigheid die noodzakelijk is voor de vervulling van zijn taak, binnen zijn rol in het kader van de profielschets van de raad. De raad van commissarissen dient zodanig te zijn samengesteld dat hij zijn taak naar behoren kan vervullen. De raad van commissarissen streeft naar een gemengde samenstelling, onder meer met betrekking tot geslacht en leeftijd. Een herbenoeming van een commissaris vindt slechts plaats na zorgvuldige overweging. Ook bij een herbenoeming wordt de hiervoor genoemde profielschets in acht genomen.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.3.1 De raad van commissarissen stelt een profielschets voor zijn omvang en samenstelling op, rekening houdend met de aard van de onderneming, haar activiteiten en de gewenste deskundigheid en achtergrond van de commissarissen. In de profielschets wordt ingegaan op de voor de vennootschap relevante aspecten van diversiteit in de samenstelling van de raad en wordt vermeld welke concrete doelstelling de raad ten aanzien van diversiteit hanteert. Voor zover de bestaande situatie afwijkt van de nagestreefde situatie, legt de raad van commissarissen hierover verantwoording af in het verslag van de raad van commissarissen en geeft hij tevens aan hoe en op welke termijn hij verwacht dit streven te realiseren. De profielschets wordt algemeen verkrijgbaar gesteld en op de website van de vennootschap geplaatst.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De Profielschets voor de Raad van Commissarissen die aan de in 2010 te houden jaarlijkse Algemene Vergadering is voorgelegd, is met deze bepaling in overeenstemming, en is te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com).</p> <p>Echter, zolang de wet eist dat een bindende voordracht voor de benoeming van een commissaris tenminste twee kandidaten bevat, zal in een dergelijke bindende voordracht een tweede kandidaat opgenomen kunnen worden die niet voldoet aan de Profielschets.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.3.2 Minimaal één lid van de raad van commissarissen is een zogenoemde financieel expert, hetgeen inhoudt dat deze persoon relevante kennis en ervaring heeft opgedaan op financieel administratief/accounting gebied bij beursvennootschappen of bij andere grote rechtspersonen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. ING Groep streeft ernaar dat meerdere commissarissen beschikken over de deskundigheid en/of ervaring die zijn vereist om te kwalificeren als financieel expert in de zin van de Code en/of als 'Financial expert' in de zin van de Amerikaanse Sarbanes-Oxley Act. De commissarissen die naar de mening van ING Groep als zodanig kwalificeren zullen aldus met opgave van redenen in het jaarverslag worden vermeld.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.3.3 Alle commissarissen volgen na benoeming een introductieprogramma waarin in ieder geval aandacht wordt besteed aan algemene financiële, sociale en juridische zaken, de financiële verslaggeving door de vennootschap, de specifieke aspecten die eigen zijn aan de desbetreffende vennootschap en haar ondernemingsactiviteiten en de verantwoordelijkheden van een commissaris. De raad van commissarissen beoordeelt jaarlijks op welke onderdelen commissarissen gedurende hun benoemingsperiode behoefte hebben aan nadere training of opleiding. De vennootschap speelt hierin een faciliterende rol.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Iedere commissaris volgt kort na zijn benoeming in op hem/haar toegesneden introductieprogramma om bekend te worden met ING Groep en vertrouwd te raken met zijn rol als commissaris. In dit programma wordt aan alle hiernaast genoemde onderwerpen aandacht besteed. Bovendien organiseert ING Groep een jaarlijkse ING Knowledge Day om de Raad van Commissarissen te informeren over actuele onderwerpen. Voorts worden presentaties in de Raad van Commissarissen verzorgd door ING bedrijfsonderdelen en/of over specifieke onderwerpen om bij te dragen aan behoud van diepgaande kennis over ING Groep bij commissarissen.</p>

Principe III.3 Deskundigheid en samenstelling (vervolg)

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
III.3.4 Het aantal commissariaten van één persoon bij Nederlandse beursvennootschappen is zodanig beperkt dat een goede taakvervulling is gewaarborgd en bedraagt niet meer dan vijf, waarbij het voorzitterschap van een raad van commissarissen dubbel telt.	ING Groep past deze bepaling toe, maar wil vooralsnog niet uitsluiten dat in bijzondere situaties tijdelijk van deze bepaling afgeweken zal kunnen worden. Daarbij kan met name gedacht worden aan overgangsituaties, of situaties die ontstaan door onvoorziene omstandigheden (bijv. waarneming voor een onverwacht uitgevallen voorzitter). Eventuele afwijkingen zullen met opgave van redenen in het jaarverslag worden vermeld. In verband met deze best practicebepaling wordt commissarissen jaarlijks gevraagd op te geven welke nevenfuncties zij vervullen.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.3.5 Een commissaris kan maximaal driemaal voor een periode van vier jaar zitting hebben in de raad van commissarissen.	ING Groep past deze bepaling toe. Volgens de statuten treedt een commissaris af vier jaar na zijn benoeming en kan hij niet vaker dan twee keer voor vier jaar worden herbenoemd (artikel 25). De Raad van Commissarissen kan echter hiervan in door de raad te bepalen bijzondere omstandigheden dispensatie verlenen. ING Groep wil deze dispensatiemogelijkheid behouden om in voorkomend geval waardevolle deskundigheid en ervaring binnen de Raad van Commissarissen te behouden of problemen met betrekking tot de continuïteit binnen de Raad van Commissarissen te voorkomen. Overigens heeft de Algemene Vergadering hierover het laatste woord. Voorts bepaalt het Reglement van de Raad van Commissarissen dat een commissaris definitief aftreedt in de Algemene Vergadering in het jaar waarin hij de leeftijd van zeventig jaar bereikt, tenzij de Raad van Commissarissen in bijzondere omstandigheden anders besluit. Ten aanzien van herbenoemingen eist het Reglement van de Raad van Commissarissen bovendien dat voorstellen tot herbenoemingen zorgvuldig worden overwogen en in geen enkel opzicht automatisch plaatsvinden.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.3.6 De raad van commissarissen stelt een rooster van aftreden vast om zoveel mogelijk te voorkomen dat veel commissarissen tegelijk aftreden. Het rooster van aftreden wordt algemeen verkrijgbaar gesteld en op de website van de vennootschap geplaatst.	ING Groep past deze bepaling toe. ING Groep tracht samenloop van aftredende commissarissen te beperken door de benoemingen en herbenoemingen adequaat te plannen. Het rooster van aftreden is te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com).

Principe III.4 De voorzitter van de raad van commissarissen en de secretaris van de vennootschap

De voorzitter van de raad van commissarissen draagt zorg voor het goed functioneren van de raad en zijn commissies en is namens de raad het voornaamste aanspreekpunt voor het bestuur en voor aandeelhouders over het functioneren van bestuurders en commissarissen. Hij draagt als voorzitter zorg voor een ordelijk en efficiënt verloop van de algemene vergadering.

De voorzitter van de raad van commissarissen wordt in zijn rol ondersteund door de secretaris van de vennootschap.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.4.1 De voorzitter van de raad van commissarissen ziet er op toe dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) commissarissen hun introductie- en opleidings- of trainingsprogramma volgen; b) commissarissen tijdig alle informatie ontvangen die nodig is voor de goede uitoefening van hun taak; c) voldoende tijd bestaat voor de beraadslaging en besluitvorming door de raad van commissarissen; d) commissies van de raad van commissarissen naar behoren functioneren; e) bestuurders en de commissarissen ten minste jaarlijks worden beoordeeld op hun functioneren; f) de raad van commissarissen een vicevoorzitter kiest; en g) contacten van de raad van commissarissen met het bestuur en (centrale) ondernemingsraad naar behoren verlopen. 	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming gebracht.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.4.2 De voorzitter van de raad van commissarissen is geen voormalig bestuurder van de vennootschap.</p>	<p>Dit is de bestaande praktijk bij ING Groep. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.</p>

Principe III.4 De voorzitter van de raad van commissarissen en de secretaris van de vennootschap (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.4.3 De raad van commissarissen wordt ondersteund door de secretaris van de vennootschap. De secretaris ziet er op toe dat juiste procedures worden gevolgd en dat wordt gehandeld in overeenstemming met de wettelijke en statutaire verplichtingen. Hij ondersteunt de voorzitter van de raad van commissarissen in de daadwerkelijke organisatie van de raad van commissarissen (informatie, agendering, evaluatie, opleidingsprogramma, etc.). De secretaris wordt, al dan niet op initiatief van de raad van commissarissen, benoemd en ontslagen door het bestuur, na verkregen goedkeuring door de raad van commissarissen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De taken van de secretaris van de vennootschap zijn geregeld in het Reglement van de Raad van Commissarissen en het Reglement van de Raad van Bestuur. De secretaris van de vennootschap zal als zodanig in het jaarverslag worden vermeld.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.4.4 De vicevoorzitter van de raad van commissarissen vervangt bij gelegenheid de voorzitter. In aanvulling op best-practicebepaling III.1.7 fungeert de vicevoorzitter als aanspreekpunt voor individuele commissarissen en bestuurders over het functioneren van de voorzitter.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.</p>

Principe III.5 Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van commissarissen

Indien de raad van commissarissen meer dan vier leden omvat stelt de raad van commissarissen uit zijn midden een auditcommissie, een remuneratiecommissie en een selectie- en benoemingscommissie in. De taak van de commissies is om de besluitvorming van de raad van commissarissen voor te bereiden. Indien de raad van commissarissen besluit tot het niet instellen van een audit-, remuneratie- en een selectie- en benoemingscommissie, dan gelden de bestpracticebepalingen III.5.4, III.5.5, III.5.8, III.5.9, III.5.10, III.5.14, V.1.2, V.2.3, V.3.1, V.3.2 en V.3.3 ten aanzien van de gehele raad van commissarissen. In het verslag van de raad van commissarissen doet de raad verslag van de uitvoering van de taakopdracht van de commissies in het boekjaar.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.1 De raad van commissarissen stelt voor iedere commissie een reglement op. Het reglement geeft aan wat de rol en verantwoordelijkheid van de desbetreffende commissie is, haar samenstelling en op welke wijze zij haar taak uitoefent. Het reglement kan toelaten dat maximaal één lid van elke commissie niet onafhankelijk is in de zin van bestpracticebepaling III.2.2. De reglementen en de samenstelling van de commissies worden op de website van de vennootschap geplaatst.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De samenstelling en de reglementen van de commissies zijn te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com).</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.2 Het verslag van de raad van commissarissen vermeldt de samenstelling van de commissies, het aantal vergaderingen van de commissies en de belangrijkste onderwerpen die aan de orde zijn gekomen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe, met dien verstande dat de gegevens over de samenstelling van de commissies elders in het jaarverslag kunnen worden vermeld; in dat geval zal het Bericht van de Raad van Commissarissen daarnaar verwijzen.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.3 De raad van commissarissen ontvangt van elk van de commissies een verslag van de beraadslagingen en bevindingen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Na een commissievergadering wordt in de Raad van Commissarissen (mondeling) verslag gedaan van de beraadslagingen en bevindingen. De notulen van commissievergaderingen worden toegestuurd aan alle leden van de Raad van Commissarissen en Raad van Bestuur, met dien verstande dat voor de notulen van vergaderingen van de Nominatiecommissie en de Remuneratiecommissie uit overwegingen van privacybescherming daarvan kan worden afgeweken.</p>

Principe III.5 Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van commissarissen (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Auditcommissie

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.4 De auditcommissie richt zich in ieder geval op het toezicht op het bestuur ten aanzien van:</p> <ul style="list-style-type: none">a) de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en het toezicht op de werking van gedragscodes;b) de financiële informatieverschaffing door de vennootschap (keuze van accounting policies, toepassing en beoordeling van effecten van nieuwe regels, inzicht in de behandeling van 'schattingsposten' in de jaarrekening, prognoses, werk van in- en externe accountants terzake, etc.);c) de naleving van aanbevelingen en opvolging van opmerkingen van in- en externe accountants;d) de rol en het functioneren van de interne audit functie;e) het beleid van de vennootschap met betrekking tot tax planning;f) de relatie met de externe accountant waaronder in het bijzonder zijn onafhankelijkheid, de bezoldiging en eventuele niet-controlewerkzaamheden voor de vennootschap;g) de financiering van de vennootschap; enh) de toepassingen van de informatie- en communicatietechnologie.	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De verantwoordelijkheden en taken van de Auditcommissie zijn vastgelegd in het Reglement van de Auditcommissie, dat te vinden is op de website van ING Groep (www.ing.com).</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.5 De auditcommissie is het eerste aanspreekpunt van de externe accountant wanneer deze onregelmatigheden constateert in de inhoud van financiële berichten.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe; dit is opgenomen in de engagement letter van de externe accountant.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.6 Het voorzitterschap van de auditcommissie wordt niet vervuld door de voorzitter van de raad van commissarissen, noch door een voormalig bestuurder van de vennootschap.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>

Principe III.5 Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van commissarissen (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.7 Van de auditcommissie maakt ten minste een financieel expert in de zin van bestpracticebepaling III.3.2 deel uit.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Auditcommissie is hiermee in overeenstemming. ING Groep streeft ernaar dat meerdere commissarissen en meerdere leden van de Auditcommissie beschikken over de deskundigheid en/of ervaring die zijn vereist om te kwalificeren als financieel expert in de zin van de Code en/of als 'Financial expert' in de zin van de Amerikaanse Sarbanes-Oxley Act. De commissarissen die naar de mening van ING Groep als zodanig kwalificeren zullen aldus met opgave van redenen in het jaarverslag worden vermeld.</p>
<p>III.5.8 De auditcommissie bepaalt of en wanneer de voorzitter van het bestuur (of: chief executive officer), de bestuurder verantwoordelijk voor financiële zaken (of: chief financial officer), de externe accountant en de interne auditor bij haar vergaderingen aanwezig zijn.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Deze bevoegdheid is vastgelegd in het Reglement van de Auditcommissie, dat te vinden is op de website van ING Groep (www.ing.com).</p>
<p>III.5.9 De auditcommissie overlegt zo vaak als zij dit noodzakelijk acht, doch ten minste eenmaal per jaar, buiten aanwezigheid van het bestuur met de externe accountant.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Deze bepaling is vastgelegd in het Reglement van de Auditcommissie, dat te vinden is op de website van ING Groep (www.ing.com).</p>

Remuneratiecommissie

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.5.10 De remuneratiecommissie heeft in ieder geval de volgende taken:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) het doen van een voorstel aan de raad van commissarissen betreffende het te voeren bezoldigingsbeleid; b) het doen van een voorstel inzake de bezoldiging van de individuele bestuurders ter vaststelling door de raad van commissarissen, in welk voorstel in ieder geval aan de orde komen: i) de bezoldigingsstructuur en ii) de hoogte van de vaste bezoldiging, de toe te kennen aandelen en/of opties en/of andere variabele bezoldigingscomponenten, pensioenrechten, afvloeiingsregelingen en overige vergoedingen, alsmede de prestatiecriteria en de toepassing daarvan; en c) het opmaken van het remuneratierapport als bedoeld in bestpracticebepaling II.2.12. 	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Zie hiervoor het Reglement van de Remuneratiecommissie, dat is te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com).</p>

Principe III.5 Samenstelling en rol van drie kerncommissies van de raad van commissarissen (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
III.5.11 Het voorzitterschap van de remuneratiecommissie wordt niet vervuld door de voorzitter van de raad van commissarissen, noch door een voormalig bestuurder van de vennootschap, noch door een commissaris die bij een andere beursvennootschap bestuurder is.	ING Groep past deze bepaling toe.
III.5.12 In de remuneratiecommissie neemt maximaal één commissaris zitting die bij een andere Nederlandse beursvennootschap bestuurder is.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Remuneratiecommissie is hiermee in overeenstemming.
III.5.13 Indien de remuneratiecommissie ten behoeve van haar taken gebruik maakt van de diensten van een remuneratieadviseur, vergewist zij zich ervan dat de desbetreffende adviseur geen advies verstrekt aan de bestuurders van de vennootschap.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Remuneratiecommissie is hiermee in overeenstemming.

Selectie- en benoemingscommissie

Tekst Code	Implementatie door ING
III.5.14 De selectie- en benoemingscommissie richt zich in ieder geval op: <ul style="list-style-type: none"> a) het opstellen van selectiecriteria en benoemingsprocedures inzake commissarissen en bestuurders; b) de periodieke beoordeling van omvang en samenstelling van de raad van commissarissen en het bestuur en het doen van een voorstel voor een profielschets van de raad van commissarissen; c) de periodieke beoordeling van het functioneren van individuele commissarissen en bestuurders en de rapportage hierover aan de raad van commissarissen; d) het doen van voorstellen voor (her)benoemingen; en e) het toezicht op het beleid van het bestuur inzake selectiecriteria en benoemingsprocedures voor het hoger management. 	ING Groep past deze bepaling toe. Zie hiervoor het Reglement van de Nominatiecommissie, dat is te vinden op de website van ING Groep (www.ing.com).

Principe III.6 Tegenstrijdige belangen

Elke vorm en schijn van belangenverstrengeling tussen vennootschap en commissarissen wordt vermeden. Besluiten tot het aangaan van transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen, die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende commissarissen, behoeven de goedkeuring van de raad van commissarissen. De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor de besluitvorming over de omgang met tegenstrijdige belangen bij bestuurders, commissarissen, grootaandeelhouders en de externe accountant in relatie tot de vennootschap.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.1 Een commissaris meldt een (potentieel) tegenstrijdig belang dat van materiële betekenis is voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende commissaris terstond aan de voorzitter van de raad van commissarissen en verschaft daarover alle relevante informatie, inclusief de relevante informatie inzake zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. Indien de voorzitter van de raad van commissarissen een (potentieel) tegenstrijdig belang heeft dat van materiële betekenis is voor de vennootschap en/of voor zichzelf, meldt hij dit terstond aan de vicevoorzitter van de raad van commissarissen en verschaft daarover alle relevante informatie, inclusief de relevante informatie betreffende zijn echtgenoot, geregistreerde partner of een andere levensgezel, pleegkind en bloed- en aanverwanten tot in de tweede graad. Aan de beoordeling van de raad van commissarissen of sprake is van een tegenstrijdig belang neemt de desbetreffende commissaris niet deel. Een tegenstrijdig belang bestaat in ieder geval wanneer de vennootschap voornemens is een transactie aan te gaan met een rechtspersoon:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) waarin een commissaris persoonlijk een materieel financieel belang houdt; ii) waarvan een bestuurslid een familierechtelijke verhouding heeft met een commissaris van de vennootschap; of iii) waarbij een commissaris van de vennootschap een bestuurs- of toezichthoudende functie vervult. 	<p>ING Groep past deze bepaling toe bij de besluitvorming van de Raad van Commissarissen over transacties waarbij een of meer commissarissen of hun familieleden als omschreven in deze bepaling, in persoon of in functie, een belang hebben dat strijdig is met dat van ING Groep. Hierbij moet worden bedacht dat de besluitvorming over transacties, ook indien aan de kant van de commissaris een materieel belang aanwezig is, veelal gedelegeerd is aan bestuurslagen beneden de Raad van Bestuur. Zo is de verstrekking van kredieten in vérgaande mate gedelegeerd aan het Centraal Krediet Comité en de daaronder ressorterende kredietcommissies. Indien de familierelatie tussen een commissaris en degene die een tegenstrijdig belang bij de transactie heeft, is gebaseerd op aanverwantschap kan de Raad van Commissarissen onder opgave van redenen besluiten dat geen sprake is of was van een tegenstrijdig belang. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.2 Een commissaris neemt niet deel aan de discussie en de besluitvorming over een onderwerp of transactie waarbij deze commissaris een tegenstrijdig belang heeft.</p>	<p>Dit is bestaande praktijk bij ING Groep. Een en ander is neergelegd in het Reglement van de Raad van Commissarissen.</p>

Principe III.6 Tegenstrijdige belangen (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.3 Alle transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen. Besluiten tot het aangaan van transacties waarbij tegenstrijdige belangen van commissarissen spelen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor de desbetreffende commissarissen behoeven de goedkeuring van de raad van commissarissen. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag met vermelding van het tegenstrijdig belang en de verklaring dat bestpracticebepalingen III.6.1 tot en met III.6.3 zijn nageleefd.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Publicatie van dergelijke transacties geschiedt in het jaarverslag, tenzij, onder meer, (i) dit strijdig is met bij of krachtens de wet gegeven regels, (ii) het – in de relatie tot de cliënt – vertrouwelijke, koersgevoelige of concurrentiegevoelige karakter van de transactie zich daartegen verzet, en/of (iii) de informatie zodanig concurrentiegevoelig is dat publicatie de concurrentiepositie van ING Groep zou kunnen schaden.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.4 Alle transacties tussen de vennootschap en natuurlijke of rechtspersonen die ten minste tien procent van de aandelen in de vennootschap houden, worden onder in de branche gebruikelijke condities overeengekomen. Besluiten tot het aangaan van transacties met deze personen die van materiële betekenis zijn voor de vennootschap en/of voor deze personen behoeven goedkeuring van de raad van commissarissen. Dergelijke transacties worden gepubliceerd in het jaarverslag, met de verklaring dat bestpracticebepaling III.6.4 is nageleefd.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe, met dien verstande dat ten aanzien van de publicatie-eis het gestelde in reactie op bestpracticebepaling III.6.3 van overeenkomstige toepassing is.</p> <p>N.B. Op dit moment kwalificeert alleen Stichting ING Aandelen zich als houder van ten minste tien procent van de aandelen in ING Groep.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.5 Het reglement van de raad van commissarissen bevat regels ten aanzien van de omgang met (potentieel) tegenstrijdige belangen bij bestuurders, commissarissen en de externe accountant in relatie tot de vennootschap, en voor welke transacties goedkeuring van de raad van commissarissen nodig is. De vennootschap stelt tevens regels op voor het bezit van en transacties in effecten door bestuurders en commissarissen anders dan die uitgegeven door de 'eigen' vennootschap.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen en van de Raad van Bestuur zijn hiermee in overeenstemming.</p>

Principe III.6 Tegenstrijdige belangen (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.6 Een gedelegeerd commissaris is een commissaris met een bijzondere taak. De delegatie kan niet verder gaan dan de taken die de raad van commissarissen zelf heeft en omvat niet het besturen van de vennootschap. Zij strekt tot intensiever toezicht en advies en meer geregeld overleg met het bestuur. Het gedelegeerd commissariaat is slechts van tijdelijke aard. De delegatie kan niet de taak en bevoegdheid van de raad van commissarissen wegnemen. De gedelegeerd commissaris blijft lid van de raad van commissarissen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>III.6.7 De commissaris die tijdelijk voorziet in het bestuur bij belet en ontstentenis van bestuurders treedt uit de raad van commissarissen om de bestuurstaak op zich te nemen.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>

Principe III.7 Bezoldiging

De algemene vergadering stelt de bezoldiging van de commissarissen vast. De bezoldiging van een commissaris is niet afhankelijk van de resultaten van de vennootschap.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
III.7.1 Aan een commissaris worden bij wijze van bezoldiging geen aandelen en/of rechten op aandelen toegekend.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.7.2 Het eventuele aandelenbezit van een commissaris in de vennootschap waarvan hij commissaris is, is ter belegging op de lange termijn.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.7.3 De vennootschap verstrekt aan haar commissarissen geen persoonlijke leningen, garanties, en dergelijke, tenzij in de normale uitoefening van het bedrijf en na goedkeuring van de raad van commissarissen. Leningen worden niet kwijtgescholden.	ING Groep past deze bepaling toe: leningen en garanties aan leden van de Raad van Commissarissen worden slechts verstrekt in de normale uitoefening van het bedrijf en na goedkeuring van de Raad van Commissarissen. In afwijking hiervan kunnen dochtermaatschappijen van ING Groep echter zonder voorafgaande goedkeuring van de Raad van Commissarissen in het kader van de normale uitoefening van het bank- of verzekeringsbedrijf en op in de branche gebruikelijke condities wél andere bank- en verzekeringsdiensten verrichten ten behoeve van leden van de Raad van Commissarissen. Hierbij kan het om diensten gaan waarbij het verstrekken van krediet van ondergeschikte betekenis is, zoals credit cards en debetstanden in rekening-courant. Het Reglement van de Raad van Commissarissen is hiermee in overeenstemming.

Principe III.8 One-tier bestuursstructuur

De samenstelling en het functioneren van het bestuur waarvan zowel bestuurders deel uitmaken die zijn belast met de dagelijkse gang van zaken als bestuurders die daarmee niet zijn belast, moeten zodanig zijn dat een behoorlijk en onafhankelijk toezicht door laatstgenoemden is gewaarborgd.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
III.8.1 De voorzitter van het bestuur is niet tevens belast, noch belast geweest met de dagelijkse gang van zaken van de vennootschap.	ING Groep heeft een two-tier bestuursstructuur; deze bepaling is niet op ING Groep van toepassing.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.8.2 De voorzitter van het bestuur ziet toe op een goede samenstelling en functionering van het gehele bestuur.	ING Groep heeft een two-tier bestuursstructuur; deze bepaling is niet op ING Groep van toepassing.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.8.3 Het bestuur past hoofdstuk III.5 van deze code toe. Van de in hoofdstuk III.5 bedoelde commissies maken uitsluitend deel uit bestuursleden die niet met de dagelijkse gang van zaken zijn belast.	ING Groep heeft een two-tier bestuursstructuur; deze bepaling is niet op ING Groep van toepassing.
Tekst Code	Implementatie door ING
III.8.4 Het bestuur bestaat voor de meerderheid uit leden die niet met de dagelijkse gang van zaken zijn belast en onafhankelijk zijn in die zin van bestpracticebepaling III.2.2.	ING Groep heeft een two-tier bestuursstructuur; deze bepaling is niet op ING Groep van toepassing.

IV – De (algemene vergadering van) aandeelhouders

Principe IV.1 Bevoegdheden

Goede corporate governance veronderstelt een volwaardige deelname van aandeelhouders aan de besluitvorming in de algemene vergadering. Het is in het belang van de vennootschap dat zoveel mogelijk aandeelhouders deelnemen aan de besluitvorming in de algemene vergadering. De vennootschap stelt, voor zover het in haar mogelijkheid ligt, aandeelhouders in de gelegenheid op afstand te stemmen en met alle (andere) aandeelhouders te communiceren.

De algemene vergadering dient zodanig invloed te kunnen uitoefenen op het beleid van het bestuur en de raad van commissarissen van de vennootschap, dat zij een volwaardige rol speelt in het systeem van '*checks and balances*' in de vennootschap.

Besluiten van het bestuur omtrent een belangrijke verandering van de identiteit of het karakter van de vennootschap of de onderneming zijn aan de goedkeuring van de algemene vergadering onderworpen.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.1 De algemene vergadering van een niet-structuurvennootschap kan een besluit tot het ontnemen van het bindende karakter aan een voordracht tot benoeming van een bestuurder of commissaris en/of een besluit tot ontslag van een bestuurder of commissaris nemen bij volstreckte meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Aan deze meerderheid kan de eis worden gesteld dat zij een bepaald gedeelte van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigt, welk deel niet hoger dan een derde wordt gesteld. Indien dit gedeelte ter vergadering niet is vertegenwoordigd, maar een volstreckte meerderheid van de uitgebrachte stemmen het besluit tot het ontnemen van het bindende karakter aan de voordracht of tot het ontslag steunt, dan kan in een nieuwe vergadering die wordt bijeengeroepen het besluit bij volstreckte meerderheid van stemmen worden genomen, onafhankelijk van het op deze vergadering vertegenwoordigd gedeelte van het kapitaal.	ING Groep past deze bepaling toe. De doorbreking van een bindende voordracht is voor de benoeming van een lid van de Raad van Bestuur geregeld in artikel 19, lid 2 van de statuten en in artikel 25, lid 2 voor de benoeming van een commissaris. Beide statutaire bepalingen zijn in overeenstemming met deze bestpracticebepaling.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.2 Het stemrecht op financieringspreferente aandelen wordt gebaseerd op de reële waarde van de kapitaalinbreng. Dit geldt in ieder geval bij de uitgifte van financieringspreferente aandelen.	Deze bepaling is niet op ING Groep van toepassing, aangezien ING Groep geen preferente financieringsaandelen meer kent.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.3 Indien een serieus ondershands bod op een bedrijfsonderdeel of een deelneming waarvan de waarde de in artikel 2:107a, lid 1, onderdeel c BW genoemde grens overschrijdt in de openbaarheid is gebracht, deelt het bestuur van de vennootschap zo spoedig mogelijk zijn standpunt ten aanzien van het bod, alsmede de motivering van dit standpunt, openbaar mede.	In artikel 22, lid 2 van de statuten van ING Groep is vastgelegd welke besluiten van de Raad van Bestuur omtrent een belangrijke verandering van de identiteit of het karakter van de vennootschap of de onderneming aan de goedkeuring van de Algemene Vergadering zijn onderworpen. In aanvulling op de statuten zal ING Groep de onderhavige bepaling toepassen.

Principe IV.1 Bevoegdheden (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.4 Het reservering- en dividendbeleid van de vennootschap (de hoogte en bestemming van reservering, de hoogte van het dividend en de dividendvorm) wordt als apart agendapunt op de algemene vergadering behandeld en verantwoord.	ING Groep past deze bepaling toe.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.5 Het voorstel tot uitkering van dividend wordt als apart agendapunt op de algemene vergadering behandeld.	ING Groep past deze bepaling sinds haar oprichting toe.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.6 Goedkeuring van het door het bestuur gevoerde beleid (décharge van bestuurders) en goedkeuring van het door de raad van commissarissen uitgeoefende toezicht (décharge van commissarissen) worden afzonderlijk in de algemene vergadering in stemming gebracht. Verantwoording over de naleving van de Code wordt afgelegd als onderdeel van de verantwoording over het jaarverslag.	Ten aanzien van de besluitvorming over de décharge van de Raad van Bestuur en de Raad van Commissarissen past ING Groep deze bepaling toe. Over de toepassing van de Code wordt gewoonlijk niet als onderdeel van het jaarverslag, maar onder een afzonderlijk agendapunt ('Corporate governance') verantwoording afgelegd. Behandeling van dat agendapunt vindt plaats voordat besluitvorming over de verlening van decharge plaatsvindt.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.7 De vennootschap bepaalt een registratiedatum voor de uitoefening van stem- en vergaderrechten.	ING Groep past deze bepaling toe.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.1.8 De voorzitter van de algemene vergadering is verantwoordelijk voor een goede vergaderorde teneinde een zinvolle discussie in de vergadering te faciliteren.	ING Groep past deze bepaling toe; een en ander is neergelegd in onder meer artikel 32, leden 1 en 5 van de statuten ING Groep.

Principe IV.2 Certificering van aandelen

Certificering van aandelen is een middel om te voorkomen dat door absenteïsme ter algemene vergadering een (toevallige) meerderheid van aandeelhouders de besluitvorming naar haar hand zet. Certificering van aandelen wordt niet gebruikt als beschermingsmaatregel. Het bestuur van het administratiekantoor verleent aan certificaathouders die daarom vragen onder alle omstandigheden en onbeperkt stemvolmachten. De aldus gevolmachtigde certificaathouders kunnen het stemrecht naar eigen inzicht uitoefenen. Het bestuur van het administratiekantoor geniet het vertrouwen van de certificaathouders. Certificaathouders hebben de mogelijkheid om kandidaten voor het bestuur van het administratiekantoor aan te bevelen. De vennootschap verstrekt aan het administratiekantoor geen informatie die niet openbaar is gemaakt.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.1 Het bestuur van het administratiekantoor geniet het vertrouwen van de certificaathouders en opereert onafhankelijk van de vennootschap die de certificaten heeft uitgegeven. De administratievoorwaarden bepalen in welke gevallen en onder welke voorwaarden certificaathouders het administratiekantoor kunnen verzoeken een vergadering van certificaathouders bijeen te roepen.	Het bestuur van Stichting ING Aandelen (de 'Stichting') heeft aan ING Groep medegedeeld dat het voor een goed functioneren van zichzelf ten opzichte van de certificaathouders voor wie de Stichting de belangen behartigt, noodzakelijk wordt geacht dat het bestuur onafhankelijk opereert van ING Groep én het vertrouwen van die certificaathouders geniet. Het bestuur streeft ernaar om het vertrouwen van certificaathouders in het bestuur te optimaliseren en zal daarbij gebruik maken van de mogelijkheden die het in de gegeven omstandigheden passend acht. Het bestuur stelt zich in ieder geval open voor schriftelijke vragen en opmerkingen van certificaathouders, onder meer via de eigen website van de Stichting, maar constateert dat door certificaathouders van die mogelijkheden relatief weinig gebruikt wordt gemaakt. ING Groep verenigt zich met dit standpunt.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.2 De bestuurders van het administratiekantoor worden benoemd door het bestuur van het administratiekantoor. De vergadering van certificaathouders kan aan het bestuur van het administratiekantoor personen voor benoeming tot bestuurder aanbevelen. In het bestuur van het administratiekantoor nemen geen (voormalig) bestuurders, (voormalig) commissarissen, werknemers of vaste adviseurs van de vennootschap zitting.	<p>Het bestuur van de Stichting benoemt zijn eigen leden zonder goedkeuring van ING Groep. Voorgenomen benoemingen worden aangekondigd in een landelijk verspreid dagblad, zodat certificaathouders hierop kunnen reageren. Het bestuur van de Stichting zal aanbevelingen van certificaathouders voor bestuursbenoemingen bij de Stichting in zijn besluitvorming betrekken. ING Groep verenigt zich met deze benadering.</p> <p>De statuten van de Stichting sluiten benoeming van (voormalige) leden van de Raad van Bestuur of de Raad van Commissarissen, werknemers en vaste adviseurs van ING Groep uit van benoeming tot lid van het bestuur van de Stichting.</p>

Principe IV.2 Certificering van aandelen (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.3 Een bestuurder van het administratiekantoor kan maximaal driemaal voor een periode van vier jaar zitting hebben in het bestuur van het administratiekantoor.	Deze bepaling wordt toegepast; de statuten van de Stichting zijn hiermee in overeenstemming gebracht.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.4 Het bestuur van het administratiekantoor is aanwezig op de algemene vergadering en geeft daarin, desgewenst, een verklaring over zijn voorgenomen stemgedrag.	ING Groep zal het bestuur van de Stichting ING Aandelen in de gelegenheid stellen om desgewenst in de Algemene Vergaderingen van ING Groep een verklaring over het voorgenomen stemgedrag van de Stichting af te leggen.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.5 Bij de uitoefening van zijn stemrechten richt het administratiekantoor zich primair naar het belang van de certificaathouders en houdt het rekening met het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming.	Deze bepaling wordt toegepast.

Principe IV.2 Certificering van aandelen (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.6 Het administratiekantoor doet periodiek, doch ten minste eenmaal per jaar, verslag van zijn activiteiten. Het verslag wordt op de website van de vennootschap geplaatst.	Deze bepaling wordt toegepast. Het verslag van de Stichting zal op de website van de Stichting zelf (www.stichtingingaandelen.nl) en, als onderdeel van het jaarverslag van ING Groep, op de website van ING Groep (www.ing.com) worden geplaatst.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.7 In het onder bestpracticebepaling IV.2.6 bedoelde verslag wordt ten minste aandacht besteed aan: a) het aantal gecertificeerde aandelen, alsmede een toelichting op wijzigingen daarin; b) de in het boekjaar verrichte werkzaamheden; c) het stemgedrag in de gedurende het boekjaar gehouden algemene vergaderingen; d) het door het administratiekantoor vertegenwoordigde percentage van de uitgebrachte stemmen tijdens de onder c) bedoelde vergaderingen; e) de bezoldiging van de bestuursleden van het administratiekantoor; f) het aantal gehouden vergaderingen van het bestuur alsmede de belangrijkste onderwerpen die daarbij aan de orde zijn geweest; g) de kosten van de activiteiten van het administratiekantoor; h) de eventueel door het administratiekantoor ingewonnen externe adviezen; i) de functies van de bestuurders; en j) de contactgegevens van het administratiekantoor.	Deze bepaling zal worden toegepast.
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.2.8 Het administratiekantoor verleent zonder enige beperkingen en onder alle omstandigheden stemvolmachten aan certificaathouders die daar om vragen. Iedere certificaathouder kan het administratiekantoor een bindende steminstructie geven voor de aandelen die het administratiekantoor voor hem houdt.	Deze bepaling is door ING Groep al in praktijk gebracht voor publicatie van het concept van de Code.

Principe IV.3 Informatieverschaffing/logistiek algemene vergadering

Het bestuur of in voorkomende gevallen de raad van commissarissen zal alle aandeelhouders en andere partijen op de financiële markt gelijkelijk en gelijktijdig informeren over aangelegenheden die invloed kunnen hebben op de koers van het aandeel. De contacten tussen het bestuur enerzijds en pers en financieel analisten anderzijds worden zorgvuldig behandeld en gestructureerd, en de vennootschap verricht geen handelingen die de onafhankelijkheid van analisten ten opzichte van de vennootschap en vice versa aantasten.

Het bestuur en de raad van commissarissen verschaffen de algemene vergadering tijdig alle relevante informatie die zij behoeft voor de uitoefening van haar bevoegdheden.

Indien tijdens een algemene vergadering koersgevoelige informatie wordt verstrekt, dan wel beantwoording van vragen van aandeelhouders heeft geleid tot verstrekking van koersgevoelige informatie, wordt deze informatie onverwijld openbaar gemaakt.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.1 Analistenbijeenkomsten, analistenpresentaties, presentaties aan (institutionele) beleggers en persconferenties worden vooraf via de website van de vennootschap en persberichten aangekondigd. Alle aandeelhouders kunnen deze bijeenkomsten en presentaties gelijktijdig volgen door middel van webcasting, telefoon, of anderszins. De presentaties worden na afloop van de bijeenkomsten op de website van de vennootschap geplaatst.</p>	<p>ING Groep zal deze bepaling toepassen voor de periodieke persconferenties en analistenbijeenkomsten, zoals die plaatsvinden na publicatie van de kwartaal-, halfjaar- en jaarcijfers.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.2 Analistenrapporten en taxaties van analisten worden niet vooraf door de vennootschap beoordeeld, van commentaar voorzien of gecorrigeerd anders dan op feitelijkheden.</p>	<p>ING Groep erkent het belang van onafhankelijke financiële analyse van aandelen en de daarvan afgeleide effecten. Daarom zal ING Groep analistenrapporten dan ook niet vooraf beoordelen, commentariëren of corrigeren, tenzij het feitelijkheden betreft en de in het rapport getrokken conclusies zoals die uit de feiten volgen. Deze beperkingen gelden uitsluitend voor analistenrapporten inzake financiële analyse van de door ING Groep uitgegeven aandelen en daarvan afgeleide effecten en dus niet voor andere soorten van analyse en ratings (corporate governance, sustainability etc.).</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.3 De vennootschap verstrekt geen vergoeding(en) aan partijen voor het verrichten van onderzoek ten behoeve van analistenrapporten, noch voor de vervaardiging of publicatie van analistenrapporten, met uitzondering van credit rating bureaus.</p>	<p>Tenzij de betrokken analistenrapporten in opdracht van ING Groep zijn opgesteld, in welk geval dat ondubbelzinnig in het rapport zal worden vermeld, zal ING Groep geen vergoeding(en) verstrekken voor het verrichten van onderzoek ten behoeve van analistenrapporten, noch voor de vervaardiging of publicatie van analistenrapporten.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.4 Analistenbijeenkomsten, presentaties aan (institutionele) beleggers en directe besprekingen met deze beleggers vinden niet plaats kort voor de publicatie van de reguliere financiële informatie (kwartaalcijfers, halfjaarcijfers of jaarcijfers).</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>

Principe IV.3 Informatieverschaffing/logistiek algemene vergadering (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.5 Het bestuur en de raad van commissarissen verschaffen de algemene vergadering alle verlangde informatie, tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. Indien door het bestuur en de raad van commissarissen op een zwaarwichtig belang een beroep wordt gedaan, wordt dit beroep gemotiveerd toegelicht.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.6 De vennootschap plaatst en actualiseert de voor aandeelhouders relevante informatie die zij krachtens het op haar van toepassing zijnde vennootschapsrecht en effectenrecht dient te publiceren of deponeren op een afzonderlijk gedeelte van de website van de vennootschap.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.7 Op de agenda van de algemene vergadering wordt vermeld welke punten ter bespreking en welke punten ter stemming zijn.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De bepaling geeft de bestaande praktijk bij ING Groep weer.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.8 Een voorstel tot goedkeuring of machtiging door de algemene vergadering wordt schriftelijk toegelicht. Het bestuur gaat in de toelichting in op alle feiten en omstandigheden die relevant zijn voor de te verlenen goedkeuring of machtiging. De toelichting bij de agenda wordt op de website van de vennootschap geplaatst.</p>	<p>Het is bestaande praktijk bij ING Groep dat de door de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering gedane voorstellen woordelijk en voorzien van toelichting worden opgenomen in de oproepcirculaire voor de vergadering. De oproepcirculaire voor de aandeelhoudersvergadering wordt op de website van ING Groep (www.ing.com) geplaatst.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.9 Materiële wijzigingen in de statuten van de vennootschap alsmede voorstellen tot benoeming van bestuurders en commissarissen worden afzonderlijk aan de algemene vergadering voorgelegd.</p>	<p>Ten aanzien van voorstellen voor (her)benoeming van leden van de Raad van Bestuur en van de Raad van Commissarissen past ING Groep deze bepaling toe. Met betrekking tot voorstellen tot statutenwijziging zal ING Groep als uitgangspunt hanteren dat wettelijk voorgeschreven statutenwijzigingen niet samen met andere, daarmee volstrekt geen verband houdende statutenwijzigingen aan de Algemene Vergadering zullen worden voorgesteld. Van dat uitgangspunt kan worden afgeweken indien gescheiden behandeling zou leiden tot onnodig ingewikkelde geformuleerde tekstvoorstellen of tot een overmatig groot aantal onderwerpen waarover gestemd dient te worden.</p>

Principe IV.3 Informatieverschaffing/logistiek algemene vergadering (vervolg)**Bestpracticebepalingen**

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.10 Het verslag van de algemene vergadering wordt uiterlijk drie maanden na afloop van de vergadering aan aandeelhouders op verzoek ter beschikking gesteld, waarna aandeelhouders gedurende de daaropvolgende drie maanden de gelegenheid hebben op het verslag te reageren. Het verslag wordt vervolgens vastgesteld op de wijze die in de statuten is bepaald.</p>	<p>ING Groep zal deze bepaling toepassen behalve in de – zeldzame – gevallen waarin een notarieel proces-verbaal van de Algemene Vergadering is opgemaakt. Die passages van het verslag waarin de inhoud van in de Algemene Vergadering genomen besluiten is weergegeven, kunnen echter reeds onmiddellijk na afloop van de vergadering worden vastgesteld. Dit betreft met name besluiten tot statutenwijziging en tot uitgifte van aandelen.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.11 Het bestuur geeft in het jaarverslag een overzicht van alle uitstaande of potentieel inzetbare beschermingsmaatregelen tegen een overname van zeggenschap over de vennootschap en geeft daarbij aan onder welke omstandigheden deze beschermingsmaatregelen naar verwachting kunnen worden ingezet.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.12 De vennootschap biedt aandeelhouders en andere stemgerechtigden de mogelijkheid om voorafgaand aan de algemene vergadering stemvolmachten respectievelijk steminstructies aan een onafhankelijke derde te verstrekken.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Aandeelhouders en certificaathouders kunnen stemvolmachten en steminstructies geven aan Stichting ING Aandelen. Het is bestaande praktijk bij ING Groep dat Stichting ING Aandelen geen informatie aan de Raad van Bestuur of de Raad van Commissarissen verstrekt over de ontvangen stemvolmachten of -instructies.</p> <p>ING Groep sluit niet uit dat hierop, in samenhang met de invoering van intentiemeldingen voor belangrijke aandeelhouders en certificaathouders, een uitzondering wordt gemaakt. Die uitzondering zou dan betrekking hebben op stemvolmachten en steminstructies van aandeelhouders of certificaathouders die tot het doen van een intentiemelding verplicht zijn, met name indien de stemvolmacht of steminstructie kennelijk niet overeenstemming is met de gedane intentiemelding. ING Groep meent dat het belang van de vennootschap en alle betrokkenen, inclusief de andere aandeelhouders, dat in dergelijke gevallen geen misverstand bestaat over de intenties van de betrokken aandeelhouder of certificaathouder, dient te prevaleren.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.3.13 De vennootschap formuleert een beleid op hoofdlijnen inzake bilaterale contacten met aandeelhouders en publiceert dit beleid op haar website.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Een beschrijving op hoofdlijnen van het beleid dienaangaande is op haar website (www.ing.com) geplaatst.</p>

Principe IV.4 Verantwoordelijkheid van aandeelhouders

Verantwoordelijkheid van institutionele beleggers

Institutionele beleggers handelen primair in het belang van hun achterliggende begunstigden of beleggers en hebben een verantwoordelijkheid jegens hun achterliggende begunstigden of beleggers en de vennootschappen waarin zij beleggen om op zorgvuldige en transparante wijze te beoordelen of zij gebruik willen maken van hun rechten als aandeelhouder van beursvennootschappen.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
IV.4.1 Institutionele beleggers (pensioenfondsen, verzekeraars, beleggingsinstellingen, vermogensbeheerders) publiceren jaarlijks in ieder geval op hun website hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht op aandelen die zij houden in beursvennootschappen.	Deze bepaling wordt toegepast, zie de website van ING Investment Management (www.ingim.com).
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.4.2 Institutionele beleggers doen jaarlijks op hun website en/of in hun jaarverslag verslag van de uitvoering van hun beleid ten aanzien van het uitoefenen van het stemrecht in het desbetreffende boekjaar.	Deze bepaling wordt toegepast. Het verslag over de wijze waarop ING Groep als institutionele belegger haar stembeleid voor haar Nederlandse beleggingsfondsen en de aandelenbeleggingen van haar Nederlandse verzekeringsbedrijf in praktijk heeft gebracht, wordt openbaar gemaakt op de website van ING Investment Management (www.ingim.com).
Tekst Code	Implementatie door ING
IV.4.3 Institutionele beleggers brengen ten minste eenmaal per kwartaal op hun website verslag uit of en hoe zij als aandeelhouders hebben gestemd op algemene vergaderingen.	Deze bepaling wordt toegepast; zie IV.4.2.

Principe IV.4 Verantwoordelijkheid van aandeelhouders (vervolg)**Verantwoordelijkheid van aandeelhouders**

Aandeelhouders gedragen zich ten opzichte van de vennootschap, haar organen en hun mede-aandeelhouders naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid. Hieronder valt de bereidheid om een dialoog met de vennootschap en mede-aandeelhouders aan te gaan.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.4.4 Een aandeelhouder oefent het agenderingsrecht slechts uit nadat hij daaromtrent in overleg is getreden met het bestuur. Wanneer een of meer aandeelhouders het voornemen heeft de agendering te verzoeken van een onderwerp dat kan leiden tot wijziging van de strategie van de vennootschap, bijvoorbeeld door het ontslag van één of meer bestuurders of commissarissen, wordt het bestuur in de gelegenheid gesteld een redelijke termijn in te roepen om hierop te reageren (de responstijd). Dit geldt ook voor een voornemen als hiervoor bedoeld dat strekt tot rechterlijke machtiging voor het bijeenroepen van een algemene vergadering op grond van artikel 2:110 BW. De desbetreffende aandeelhouder respecteert de door het bestuur ingeroepen responstijd in de zin van best-practicebepaling II.1.9.</p>	<p>ING Groep laat het aan aandeelhouders en certificaathouders over om te bepalen of zij deze bepaling zullen toepassen of zullen uitleggen waarom zij dat niet doen.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.4.5 Een aandeelhouder stemt naar zijn eigen inzicht. Van een aandeelhouder die gebruik maakt van stemadviezen van derden wordt verwacht dat hij zich een eigen oordeel vormt over het stembeleid van deze adviseur en de door deze adviseur verstrekte stemadviezen.</p>	<p>ING Groep laat het aan aandeelhouders en certificaathouders over om te bepalen of zij deze bepaling zullen toepassen of zullen uitleggen waarom zij dat niet doen.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>IV.4.6 Indien een aandeelhouder een onderwerp op de agenda heeft laten plaatsen, licht hij dit ter vergadering toe en beantwoordt hij zo nodig vragen hierover.</p>	<p>ING Groep laat het aan aandeelhouders en certificaathouders over om te bepalen of zij deze bepaling zullen toepassen of zullen uitleggen waarom zij dat niet doen.</p>

V – De audit van de financiële verslaggeving en de positie van de interne audit functie en van de externe accountant

Principe V.1 Financiële verslaggeving

Het bestuur is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de volledigheid van de openbaar gemaakte financiële berichten. De raad van commissarissen ziet er op toe dat het bestuur deze verantwoordelijkheid vervult.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
V.1.1 Het opstellen en de publicatie van het jaarverslag, de jaarrekening, de kwartaal- en/of halfjaarcijfers en ad hoc financiële informatie vergen zorgvuldige interne procedures. De raad van commissarissen houdt toezicht op het volgen van deze procedures.	Deze bepaling wordt toegepast.
Tekst Code	Implementatie door ING
V.1.2 De auditcommissie beoordeelt hoe de externe accountant wordt betrokken bij de inhoud en publicatie van financiële berichten, anders dan de jaarrekening.	Deze bepaling wordt toegepast.
Tekst Code	Implementatie door ING
V.1.3 Het bestuur is verantwoordelijk voor het instellen en handhaven van interne procedures die ervoor zorgen dat alle belangrijke financiële informatie bij het bestuur bekend is, zodat de tijdigheid, volledigheid en juistheid van de externe financiële verslaggeving worden gewaarborgd. Vanuit dit oogpunt zorgt het bestuur ervoor dat de financiële informatie uit ondernemingsdivisies en/of dochtermaatschappijen, rechtstreeks aan hem wordt gerapporteerd en dat de integriteit van de informatie niet wordt aangetast. De raad van commissarissen houdt toezicht op de instelling en handhaving van deze interne procedures.	Deze bepaling wordt toegepast.

Principe V.2 Rol, benoeming, beloning en beoordeling van het functioneren van de externe accountant

De externe accountant wordt benoemd door de algemene vergadering. De raad van commissarissen doet daartoe een voordracht, waarbij zowel de auditcommissie als het bestuur advies uitbrengen aan de raad van commissarissen. De bezoldiging van en de opdrachtverlening tot het uitvoeren van niet-controlewerkzaamheden door de externe accountant worden goedgekeurd door de raad van commissarissen op voorstel van de auditcommissie en na overleg met het bestuur.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>V.2.1 De externe accountant kan over zijn verklaring omtrent de getrouwheid van de jaarrekening worden bevraagd door de algemene vergadering. De externe accountant woont daartoe deze vergadering bij en is daarin bevoegd het woord te voeren.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De deelnemers aan de Algemene Vergadering kunnen hun vragen met betrekking tot de verklaring van de accountant en de accountantscontrole via de voorzitter van de vergadering aan de externe accountant stellen.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>V.2.2 Het bestuur en de auditcommissie rapporteren jaarlijks aan de raad van commissarissen over de ontwikkelingen in de relatie met de externe accountant, waaronder in het bijzonder zijn onafhankelijkheid (met inbegrip van de wenselijkheid van rotatie van verantwoordelijke partners binnen een kantoor van externe accountants dat met de controle is belast en van het verrichten van niet-controlewerkzaamheden voor de vennootschap verricht door hetzelfde kantoor). Mede op grond hiervan bepaalt de raad van commissarissen zijn voordracht aan de algemene vergadering tot benoeming van een externe accountant.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Bestuur en van de Auditcommissie zijn hiermee in overeenstemming.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>V.2.3 Het bestuur en de auditcommissie maken ten minste eenmaal in de vier jaar een grondige beoordeling van het functioneren van de externe accountant in de diverse entiteiten en capaciteiten waarin de externe accountant fungeert. De belangrijkste conclusies hiervan worden aan de algemene vergadering meegedeeld ten behoeve van de beoordeling van de voordracht tot benoeming van de externe accountant.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Bestuur en van de Auditcommissie zijn hiermee in overeenstemming.</p>

Principe V.3 Interne auditfunctie

De interne auditor functioneert onder de verantwoordelijkheid van het bestuur.

Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
V.3.1 De externe accountant en de auditcommissie worden betrokken bij het opstellen van het werkplan van de interne auditor. Zij nemen ook kennis van de bevindingen van de interne auditor.	ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Auditcommissie en de engagement letter van de externe accountant zijn hiermee in overeenstemming.
Tekst Code	Implementatie door ING
V.3.2 De interne auditor heeft toegang tot de externe accountant en tot de voorzitter van de auditcommissie.	ING Groep past deze bepaling toe.
Tekst Code	Implementatie door ING
V.3.3 Indien een interne audit functie ontbreekt, evalueert de auditcommissie jaarlijks of er behoefte bestaat aan een interne auditor. Aan de hand van deze evaluatie doet de raad van commissarissen hierover, op voorstel van de auditcommissie, een aanbeveling aan het bestuur en neemt deze op in het verslag van de raad van commissarissen.	Aangezien ING Groep een interne auditfunctie heeft, is deze bepaling niet op haar van toepassing.

Principe V.4 Relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van de vennootschap

De externe accountant woont in ieder geval de vergadering van de raad van commissarissen bij waarin over de vaststelling of goedkeuring van de jaarrekening wordt besloten. De externe accountant rapporteert zijn bevindingen betreffende het onderzoek van de jaarrekening gelijkelijk aan het bestuur en de raad van commissarissen.

Bestpracticebepaling

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>V.4.1 De externe accountant woont in ieder geval de vergadering van de raad van commissarissen bij waarin het verslag van de externe accountant betreffende het onderzoek van de jaarrekening wordt besproken en waarin wordt besloten over de goedkeuring of vaststelling van de jaarrekening. De externe accountant ontvangt de financiële informatie die ten grondslag ligt aan de vaststelling van de kwartaal- en/of halfjaarcijfers en overige tussentijdse financiële berichten en wordt in de gelegenheid gesteld om op alle informatie te reageren.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Raad van Commissarissen en de engagement letter van de externe accountant zijn hiermee in overeenstemming.</p>
Tekst Code	Implementatie door ING
<p>V.4.2 De externe accountant kan in voorkomende gevallen de voorzitter van de auditcommissie verzoeken bij een vergadering van de auditcommissie aanwezig te zijn.</p>	<p>ING Groep past deze bepaling toe. Het Reglement van de Auditcommissie en de engagement letter van de externe accountant zijn hiermee in overeenstemming.</p>

Principe V.4 Relatie en communicatie van de externe accountant met de organen van de vennootschap (vervolg)
Bestpracticebepalingen

Tekst Code	Implementatie door ING
<p>V.4.3 Het verslag van de externe accountant ingevolge artikel 2:393 lid 4 BW bevat datgene wat de externe accountant met betrekking tot de controle van de jaarrekening en de daaraan gerelateerde controles onder de aandacht van het bestuur en de raad van commissarissen wil brengen. Daarbij kan aan de volgende onderwerpen worden gedacht.</p> <p>A. Met betrekking tot de accountantscontrole:</p> <ul style="list-style-type: none">• informatie over zaken die van belang zijn voor de beoordeling van de onafhankelijkheid van de externe accountant;• informatie over de gang van zaken tijdens de controle als ook de samenwerking met interne auditors en eventueel andere externe accountants, discussiepunten met het bestuur, een overzicht van niet aangepaste correcties, etc. <p>B. Met betrekking tot de financiële cijfers:</p> <ul style="list-style-type: none">• analyses van ontwikkelingen van het vermogen en resultaat, die niet in de te publiceren gegevens voorkomen en die naar de mening van de externe accountant bijdragen aan het inzicht in de financiële positie en resultaten van de vennootschap;• commentaar op de verwerking van eenmalige posten, de effecten van schattingen en de wijze waarop deze tot stand zijn gekomen, de keuze van accounting policies wanneer ook andere keuzes mogelijk waren, alsmede bijzondere effecten als gevolg daarvan;• opmerkingen over de kwaliteit van prognoses en budgetten. <p>C. Met betrekking tot de werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen (inclusief de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking) en de kwaliteit van de interne informatievoorziening:</p> <ul style="list-style-type: none">• verbeterpunten, geconstateerde leemten en kwaliteitsbeoordelingen;• opmerkingen over bedreigingen en risico's voor de vennootschap en de wijze waarop daarover in de te publiceren gegevens gerapporteerd dient te worden;• naleving van statuten, instructies, regelgeving, leningsconvenanten, vereisten van externe toezichthouders, etc.	<p>ING Groep past deze bepaling toe. De engagement letter van de externe accountant is hiermee in overeenstemming.</p>

ING Groep N.V.

Amstelveenseweg 500
1081 KL Amsterdam
P.O. Box 810, 1000 AV Amsterdam
The Netherlands
Telephone: +31 20 5415411
Fax: +31 20 5415444
Internet: www.ing.com

Commercial Register of Amsterdam, no. 33231073

WWW.ING.COM